

Uchwała Nr 48/2025
Kolegium Regionalnej Izby Obrachunkowej w Kielcach
z dnia 10 marca 2025 roku

w sprawie przyjęcia raportu o stanie gospodarki finansowej Miasta i Gminy Bodzentyn.

Kolegium Regionalnej Izby Obrachunkowej w Kielcach w składzie:

Przewodniczący: Damian Grzelka – Prezes Izby

Członkowie: Wojciech Czerw, Monika Dębowska-Sołtyk, Iwona Kudła, Ewa Midura,
Zbigniew Rękas, Monika Różycka (sprawozdawca), Agnieszka Zarębska

działając na podstawie art. 10a ust. 3 ustawy z dnia 7 października 1992 r. o regionalnych izbach obrachunkowych (Dz. U. z 2025 r. poz.7) postanawia:

przyjąć raport o stanie gospodarki finansowej Miasta i Gminy Bodzentyn za lata 2022-2024 zgodnie z załącznikiem do niniejszej uchwały.

Pouczenie

Zgodnie z art. 10a ust. 4 ww. ustawy o regionalnych izbach obrachunkowych organy jednostki samorządu terytorialnego mogą wnieść do Kolegium zastrzeżenia do raportu w terminie 30 dni od dnia jego otrzymania.

Przewodniczący Kolegium
Prezes Regionalnej Izby Obrachunkowej w Kielcach

Damian Grzelka

REGIONALNA IZBA OBRACHUNKOWA
W KIELCACH

RAPORT
O STANIE GOSPODARKI FINANSOWEJ
MIASTA I GMINY BODZENTYN
ZA LATA 2022-2024

Wstęp.....	3
1. Ogólna charakterystyka jednostki.....	4
1.1. Położenie, obszar, mieszkańcy.....	4
1.2. Organizacja i zasady działania.....	5
1.3. Zakres realizowanych zadań.....	7
1.4. Mienie komunalne.....	8
2. Działalności nadzorcza, opiniodawcza i kontrolna Regionalnej Izby Obrachunkowej w Kielcach.....	10
2.1. Działalność nadzorcza.....	10
2.2. Działalność opiniodawcza.....	14
2.3. Działalność kontrolna	15
3. Realizacja budżetu Gminy Bodzentyn za okres od 01.01.2022 r. do 31.12.2024 r.....	18
3.1. Dochody budżetowe.....	18
3.2. Wydatki budżetowe.....	21
3.3. Wynik budżetu i jego finansowanie.....	24
4. Zadłużenie Gminy Bodzentyn.....	26
5. Ocena sytuacji finansowej Gminy Bodzentyn i jej wpływ na możliwość wykonywania ustawowych zadań w latach następnych.....	28

Wstęp

W dniu 27 września 2024 r. Kolegium Regionalnej Izby Obrachunkowej w Kielcach działając na podstawie art. 10a ust. 2 ustawy z dnia 7 października 1992 r. o regionalnych izbach obrachunkowych (Dz. U. z 2025 r. poz. 7) uchwałą Nr 109/2024 postanowiło o sporządzeniu raportu o stanie gospodarki finansowej Miasta i Gminy Bodzentyn. Wyżej wymienioną uchwałą ze zmianami określono zakres niniejszego raportu. W celu jego sporządzenia wykorzystano dane zawarte w przedkładanych przez Gminę Bodzentyn sprawozdaniach budżetowych, sprawozdaniach w zakresie operacji finansowych oraz sprawozdaniach z wykonania budżetu. Ponadto wykorzystano dane wynikające z prowadzonej przez Regionalną Izbę Obrachunkową w Kielcach w stosunku do gospodarki finansowej Gminy Bodzentyn działalności nadzorczej, opiniodawczej oraz kontrolnej.

Raport obejmuje lata 2022-2024. Scharakteryzowano sytuację finansową Gminy z uwzględnieniem oceny wpływu podjętych działań na poziom zadłużenia oraz na możliwość wykonywania ustawowych zadań w latach następnych. W raporcie przedstawiono również ogólną charakterystykę Gminy, omówiono podejmowane przez Regionalną Izbę Obrachunkową w Kielcach działania nadzorcze oraz wyniki działalności opiniodawczej i kontrolnej. Należy ponadto wskazać na niżej przedstawiony stan faktyczny. Na posiedzeniu w dniu 5 września 2024 roku Kolegium Regionalnej Izby Obrachunkowej w Kielcach podjęło uchwałę nr 95/2024 w sprawie wezwania Gminy Bodzentyn do opracowania i uchwalenia programu postępowania naprawczego spełniającego wymogi art. 240a ust. 2-7 ustawy o finansach publicznych oraz przedłożenia tego programu celem zaopiniowania do Regionalnej Izby Obrachunkowej w Kielcach w terminie nieprzekraczającym 45 dni od dnia otrzymania niniejszego wezwania. Wezwanie to wynikało z realizacji obowiązku nałożonego przez ustawodawcę na regionalne izby obrachunkowe mocą art. 240a ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1530 ze zm.) wobec spełnienia opisanych w nim przesłanek, tj. zagrożenia realizacji zadań publicznych przez Gminę Bodzentyn oraz brak możliwości uchwalenia wieloletniej prognozy finansowej z zachowaniem relacji, o których mowa w art. 243 ustawy o finansach publicznych.

Termin do opracowania i przedłożenia ww. programu upłynął dla organów Gminy w dniu 20 października 2024 r. W wyznaczonym terminie program postępowania naprawczego nie został uchwalony przez organ stanowiący i przedłożony organowi nadzoru, a zatem Rada Miejska w Bodzentynie nie wypełniła postanowień ustawowych wynikających z ww. uchwały Kolegium nr 95/2024 pomimo wiedzy o sytuacji finansowej gminy, a także wobec zagrożenia realizacji zadań publicznych.

W związku z powyższym Regionalna Izba Obrachunkowa w Kielcach pismem z dnia 22 października 2024 r. poinformowała Wojewodę Świętokrzyskiego o zaistniałej sytuacji spełniając wymogi art. 240a ust. 11 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, zgodnie z którym w przypadku nieopracowania przez jednostkę samorządu terytorialnego programu postępowania naprawczego lub braku pozytywnej opinii regionalnej izby obrachunkowej do tego programu w jednostce samorządu terytorialnego można zawiesić jej organy i ustanowić zarząd komisaryczny, w trybie i na zasadach określonych w ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, ustawie z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym albo ustawie z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa, z wyłączeniem wezwania organów jednostki do niezwłocznego przedłożenia programu poprawy sytuacji. W tym przypadku program postępowania naprawczego jest niezwłocznie opracowywany i przedstawiany do zaopiniowania regionalnej izbie obrachunkowej przez komisarza rządowego.

Rada Miejska w Bodzentynie od połowy października 2024 r. nie podejmowała jakichkolwiek czynności, bowiem zaplanowane sesje Rady Miejskiej w Bodzentynie na dzień 16 października 2024 r., 21 października 2024 r., 25 października 2024 r., 29 października 2024 r. i 6 listopada 2024 r., z uwagi na nieobecność większości radnych na zwoływanych sesjach rady, w tym prezydium rady, nie odbyły się. Niewykonanie przez Radę Miejską obowiązków uchwałodawczych uniemożliwiło podjęcie uchwały zawierającej program postępowania naprawczego.

Wojewoda Świętokrzyski w dniu 15 listopada 2024 r. wystąpił z wnioskiem do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji o zawieszenie organów Miasta i Gminy Bodzentyn i ustanowienie zarządu komisarycznego.

W ocenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji została spełniona przesłanka wynikająca z art. 240a ust. 11 ustawy o finansach publicznych umożliwiająca zawieszenie organów i ustanowienie zarządu komisarycznego w Gminie Bodzentyn, w związku z tym Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji wnioskiem z dnia 26 listopada 2024 r. wystąpił do Prezesa Rady Ministrów o zawieszenie organów Miasta i Gminy Bodzentyn i ustanowienie zarządu komisarycznego dla Miasta i Gminy Bodzentyn w województwie świętokrzyskim.

Prezes Rady Ministrów rozstrzygnięciem nadzorczym z dnia 5 grudnia 2024 r. na podstawie art. 240a ust. 11 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych w związku z art. 97 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1465 z późn. zm.) oraz po rozpatrzeniu wniosku Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie zawieszenia organów Miasta i Gminy Bodzentyn i ustanowienia zarządu komisarycznego zawiesił organy Miasta i Gminy Bodzentyn oraz ustanowił zarząd komisaryczny dla Miasta i Gminy Bodzentyn na okres dwóch lat, nie dłużej jednak niż do wyboru rady oraz burmistrza na kolejną kadencję, począwszy od dnia uprawomocnienia się rozstrzygnięcia nadzorczego, a następnie powołał Panią Annę Leżańską na funkcję komisarza rządowego dla Miasta i Gminy Bodzentyn.

W dniu 23 stycznia 2025 r. Komisarz Rządowy dla Miasta i Gminy Bodzentyn podjęła uchwałę nr XV/50/2025 w sprawie przyjęcia programu postępowania naprawczego Gminy Bodzentyn, który następnie zmieniony został uchwałami nr XXIII/78/2025 z dnia 10 lutego 2025 r. oraz nr XXIV/82/2025 z dnia 17 lutego 2025 r.

Głównym założeniem programu postępowania naprawczego jest uzyskanie pożyczki z budżetu państwa w 2025 roku w kwocie 55.570.252,51 zł z przeznaczeniem na:

- 1) planowany deficyt budżetu w kwocie 14.067.880,00 zł (w tym deficytu w części majątkowej w kwocie 11.695.854,51 zł i w części bieżącej w kwocie 2.372.025,49 zł),
- 2) spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań z tytułu pożyczek zgodnie z harmonogramami spłat w kwocie 152.720,00 zł,
- 3) restrukturyzację istniejącego zadłużenia w kwocie 41.349.652,51 zł, w tym kwota 8.385.652,51 zł dotyczy kredytu krótkoterminowego zaciągniętego a nie spłaconego do końca 2024 r.

1. Ogólna charakterystyka Gminy Bodzentyn

1.1. Położenie, obszar, mieszkańcy

Gmina Bodzentyn położona jest w północnej części województwa świętokrzyskiego, w północno-wschodniej części powiatu kieleckiego, obejmuje obszar o powierzchni 161 km². Gmina Bodzentyn jest gminą wiejsko-miejską, która swoim zasięgiem terytorialnym obejmuje Miasto Bodzentyn oraz 23 sołectwa.

Tereny Miasta i Gminy Bodzentyn położone są w rozległej Dolinie Bodzentyńskiej na malowniczo ukształtowanych północnych stokach zachodniej części Pasma Łysogór oraz Pasma Klonowskiego, a także na południowych stokach Wzgórz Michniowsko-Sieradowickich. Obszar Gminy jest atrakcyjny turystycznie ze względu na ukształtowanie terenu i cenne walory przyrodniczo-krajobrazowe. Południowa część leży w obrębie Świętokrzyskiego Parku Narodowego i jego otuliny, północna zaś w Sieradowickim Parku Krajobrazowym. Obszar Gminy obejmuje fragment centralnej części Gór Świętokrzyskich z częścią Pasma Łysogór i ich najwyższym szczytem – Łysicą (612 m. n.p.m.).

Oprócz tego na terenie Gminy utworzono obszar NATURA 2000 Łysogóry PLH260002, a w nim 3 rezerwy ochrony ścisłej (Łysica, Czarny Las, Mokry Bór), objęto ochroną 3 rezerwy przyrody żywej: Kamień Michniowski, Wykus, Góra Sieradowska.

W Bodzentyńce znajduje się siedziba dyrekcji Świętokrzyskiego Parku Narodowego oraz Zarządu Związku Gmin Gór Świętokrzyskich. Związek tworzy 10 gmin położonych w sercu Gór Świętokrzyskich: Bieliny, Górnio, Łągów, Masłów, Nowa Słupia, Waśniów, Zagnańsk, Łączna, Suchedniów, Bodzentyn, a jego działania ukierunkowane są na ekologię i turystykę.

Gmina Bodzentyn graniczy: od północy z Gminą Wąchock, od północnego zachodu z Gminą Suchedniów, od zachodu z Gminami Masłów i Łączna, od południa z Gminami Bieliny i Górnio, od wschodu z Gminami Pawłów i Nowa Słupia.

Na dzień 31 grudnia 2022 r. łączna liczba mieszkańców zameldowanych na terenie Gminy Bodzentyn na pobyt stały i czasowy wynosiła 11.288 osób, natomiast na dzień 31 grudnia 2023 r. odnotowano spadek do 11.111 mieszkańców.¹

1.2. Organizacja i zasady działania

Jak wskazano we wstępie Prezes Rady Ministrów rozstrzygnięciem nadzorczym z dnia 5 grudnia 2024 r. zawiesił organy Miasta i Gminy Bodzentyn oraz ustanowił zarząd komisaryczny dla Miasta i Gminy Bodzentyn. Od dnia 8.01.2025 r. na podstawie powołania Prezesa Rady Ministrów z dnia 12 grudnia 2024 r. Komisarzem Rządowym dla Miasta i Gminy Bodzentyn jest p. Anna Leżańska

Burmistrzem Miasta i Gminy Bodzentyn wybranym w wyborach bezpośrednich przeprowadzonych w dniu 7 kwietnia 2024 r. został p. Dominik Dudek, co potwierdza zaświadczenie Miejskiej Komisji Wyborczej z dnia 6 maja 2024 r. Ślubowanie zostało złożone przez Burmistrza w dniu 6 maja 2024 r. podczas I sesji Rady Miejskiej kadencji 2024-2029.

Zastępcą Burmistrza od dnia 19 lipca 2024 r. był p. Paweł Wikło, powołany na to stanowisko Zarządzeniem Burmistrza nr 68/2024 z dnia 19 lipca 2024 r.

Funkcję Burmistrza Miasta i Gminy Bodzentyn poprzedniej kadencji do dnia 6 maja 2024 r. pełnił p. Dariusz Skiba wybrany w wyborach bezpośrednich dnia 21 października 2018 r., co potwierdza zaświadczenie Miejskiej Komisji Wyborczej z dnia 20 listopada 2018 r. Ślubowanie zostało złożone przez Burmistrza w dniu 20 listopada 2018 r. podczas I sesji Rady Miejskiej.

Zastępcą Burmistrza poprzedniej kadencji był p. Andrzej Jarosiński powołany na to stanowisko zarządzeniem Nr 79/2014 Burmistrza z dnia 3 grudnia 2014 r. Zarządzeniem nr 42/2024 z dnia 24 kwietnia 2024 r. Burmistrz odwołał p. Andrzeja Jarosińskiego ze stanowiska Zastępcy Burmistrza. Stosunek pracy z p. Andrzejem Jarosińskim został rozwiązany z dniem 31.07.2024 r.

P. Agnieszka Barcikowska wybrana została do pełnienia funkcji Przewodniczącej Rady Miejskiej uchwałą nr 1/1/2024 Rady Miejskiej w Bodzentynie z dnia 6 maja 2024 r.

W kadencji obejmującej lata 2018-2024 funkcję Przewodniczącej Rady Miejskiej pełniła p. Teresa Bzymek wybrana do pełnienia tej funkcji uchwałą Nr 1/1/2018 Rady Miejskiej z dnia 20 listopada 2018 r.

Skarbnikiem od dnia 15.01.2019 r. jest p. Danuta Kopeć, powołana na to stanowisko uchwałą Nr VI/43/2019 Rady Miejskiej z dnia 14 stycznia 2019 r.

Sekretarzem Miasta i Gminy od dnia 20.04.2015 r. do dnia 29.11.2024 r. był p. Wojciech Furmanek zatrudniony na podstawie umowy o pracę z dnia 20 kwietnia 2015 r.

Od dnia 01.01.2025 r. Sekretarzem Miasta i Gminy jest p. Paweł Wikło zatrudniony na podstawie umowy o pracę zawartej w dniu 31.12.2024 r. w wyniku rozstrzygnięcia konkursu na stanowisko Sekretarza Miasta i Gminy Bodzentyn.

Podstawowe zasady działalności jednostki reguluje Statut Miasta i Gminy Bodzentyn przyjęty uchwałą nr X/81/2018 Rady Miejskiej w Bodzentynie z dnia 16 października 2018 r. ze zmianami wprowadzonymi uchwałą nr XV/104/2019 z dnia 27 czerwca 2019 r., w którym uregulowano między innymi kwestie dotyczące: ustroju gminy, organizacji wewnętrznej oraz trybu pracy organów gminy, jednostek pomocniczych, zasad i trybu działania stałych komisji, w tym Komisji Rewizyjnej, Komisji Skarg, Wniosków i Petycji, zasad dostępu do dokumentów i korzystania z nich.

¹ Według danych z Gminnego Rejestru Mieszkańców wykazanych w Raportach o stanie Gminy Bodzentyn odpowiednio za lata 2022 i 2023.

Regulamin Organizacyjny Urzędu Miasta i Gminy w Bodzentynie wprowadzony został zarządzeniem nr 82/2021 Burmistrza Miasta i Gminy Bodzentyn z dnia 30 listopada 2021 roku, a następnie zmieniony zarządzeniem nr 14/2022 z dnia 10 lutego 2022 roku, zarządzeniem nr 63/2022 z dnia 10 sierpnia 2022 roku, zarządzeniem nr 29/2023 z dnia 31 marca 2023 roku oraz zarządzeniem nr 101/2023 z dnia 11 grudnia 2023 roku. Przedmiotowy Regulamin Organizacyjny określa m.in.: zakres działania i zadania Urzędu, organizację Urzędu, zadania poszczególnych komórek organizacyjnych, organizację przyjmowania, rozpatrywania i załatwiania indywidualnych spraw obywateli, organizację działalności kontrolnej.

W 2023 roku w Gminie funkcjonowało 9 niżej wymienionych jednostek organizacyjnych, w tym:

- siedem jednostek budżetowych, tj.:

- 1) Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bodzentynie,
- 2) Centrum Obsługi Oświaty w Bodzentynie,
- 3) Zespół Szkolno-Przedszkolny w Bodzentynie,
- 4) Zespół Szkół we Wzdole Rządowym,
- 5) Szkoła Podstawowa im. Poetów Doliny Wilkowskiej w Świętej Katarzynie,
- 6) Szkoła Podstawowa im. Stefana Żeromskiego w Psarach,
- 7) Szkoła Podstawowa w Woli Szczygielkowej.

- instytucja kultury, tj.:

- 1) Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna im. Adeli Nawrot i Centrum Kultury w Bodzentynie

- samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej, tj.:

- 1) Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Bodzentynie.

Na mocy uchwały nr XIV/106/2016 Rady Miejskiej w Bodzentynie z dnia 28 listopada 2016 r. wspólną obsługę administracyjną, finansową i organizacyjną jednostek oświatowych, dla których organem prowadzącym jest Gmina Bodzentyn prowadzi Centrum Obsługi Oświaty w Bodzentynie.

Na mocy uchwały nr XII/84/2017 Rady Miejskiej w Bodzentynie z dnia 31 października 2017 r. obsługę kasową MGOPS, Centrum Obsługi Oświaty oraz jednostek oświatowych prowadzi Urząd Miasta i Gminy w Bodzentynie.

Dnia 26 lutego 2016 r. Rada Miejska w Bodzentynie uchwałą nr III/17/2016 wyraziła wolę utworzenia przez Gminę spółki działającej pod firmą Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Bodzentynie z kapitałem zakładowym 50.000,00 zł. Uchwałą nr XVI/114/2016 Rady Miejskiej w Bodzentynie z dnia 29 grudnia 2016 r. Gmina powierzyła spółce Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Bodzentyn Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Bodzentynie wykonywanie zadania własnego Gminy Bodzentyn z zakresu gospodarki nieruchomościami, wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, polegającego na świadczeniu usług związanych z zaopatrywaniem mieszkańców Gminy w wodę oraz odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków, utrzymaniu czystości, na czas określony, tj. do dnia 29.12.2026 r.

Dnia 30 grudnia 2016 r. pomiędzy Gminą Bodzentyn a Przedsiębiorstwem Usług Komunalnych Bodzentyn Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Bodzentynie została zawarta umowa wykonawcza dotycząca wykonywania zadania własnego Gminy Bodzentyn z zakresu usług związanych z zaopatrywaniem mieszkańców gminy Bodzentyn w wodę oraz odprowadzania i oczyszczania ścieków.

Gmina należy do następujących związków i stowarzyszeń:

- Związku Gmin Gór Świętokrzyskich – uchwała nr III/15/96 Rady Miejskiej w Bodzentynie z dnia 30 marca 1996 r.,
- Stowarzyszenia „Związek Miast i Gmin Regionu Świętokrzyskiego” – uchwała nr VI/27/2000 Rady Miejskiej w Bodzentynie z dnia 30 sierpnia 2000 r.,
- Stowarzyszenia „Lokalna Grupa Działania – Wokół Łysej Góry” – uchwała nr V/28/2008 Rady Miejskiej w Bodzentynie z dnia 30 czerwca 2008 r.,

- Związku Stowarzyszeń „Regionalna Organizacja Turystyczna Województwa Świętokrzyskiego” – uchwała nr III/12/2008 Rady Miejskiej w Bodzentynie z dnia 2 kwietnia 2008 r.,
- Stowarzyszenia Lokalna Organizacja Turystyczna „Partnerstwo Ziemi Świętego Krzyża” – uchwała nr I/2/2015 Rady Miejskiej w Bodzentynie z dnia 28 stycznia 2015 r.,
- Związku Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej – uchwała nr XIII/98/2016 Rady Miejskiej w Bodzentynie z dnia 27 października 2016 r.,
- Stowarzyszenia „Strefa Wokół Łysej Góry” - uchwała nr XI/70/2017 Rady Miejskiej w Bodzentynie z dnia 29 września 2017 r.

1.3. Zakres realizowanych zadań

Zakres zadań gminy określa ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2024 r. poz. 1465 ze zm.). Do zakresu działania gminy należą wszystkie niezastrzeżone ustawami dla innych podmiotów sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym. Zadaniem gminy jest bieżące i nieprzerwane zaspokajanie zbiorowych potrzeb ludności w drodze świadczenia powszechnie dostępnych usług. Wypełnianie zadań gminy odbywa się na podstawie przepisów prawa i uchwał rady gminy. Gmina wykonuje zadania publiczne w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność (art. 2 ustawy). Zgodnie z art. 7 ustawy o samorządzie gminnym zadania własne gminy obejmują sprawy:

- ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej;
- gminnych dróg, ulic, mostów, placów oraz organizacji ruchu drogowego;
- wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, zaopatrzenia w energię elektryczną i ciepłą oraz gaz;
- działalności w zakresie telekomunikacji;
- lokalnego transportu zbiorowego;
- ochrony zdrowia;
- pomocy społecznej, w tym ośrodków i zakładów opiekuńczych;
- wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- gminnego budownictwa mieszkaniowego;
- edukacji publicznej;
- kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- kultury fizycznej i turystyki, w tym terenów rekreacyjnych i urządzeń sportowych;
- targowisk i hal targowych;
- zieleni gminnej i zadrzewień;
- cmentarzy gminnych;
- porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej, w tym wyposażenia i utrzymania gminnego magazynu przeciwpowodziowego;
- ochrony ludności i obrony cywilnej, w tym tworzenia i utrzymywania zasobów ochrony ludności, z wyłączeniem zadań określonych w ustawie z dnia 5 grudnia 2024 r. o ochronie ludności i obronie cywilnej (Dz. U. poz. 1907) jako zadania zlecone z zakresu administracji rządowej;
- utrzymania gminnych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych;
- polityki prorodzinnej, w tym zapewnienia kobietom w ciąży opieki socjalnej, medycznej i prawnej;
- polityki senioralnej;
- wspierania i upowszechniania idei samorządowej, w tym tworzenia warunków do działania i rozwoju jednostek pomocniczych i wdrażania programów pobudzania aktywności obywatelskiej;
- promocji gminy;

- współpracy i działalności na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
- współpracy ze społecznościami lokalnymi i regionalnymi innych państw.

1.4. Mienie komunalne

Mienie komunalne, zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym, to własność i inne prawa majątkowe należące do poszczególnych gmin i ich związków oraz mienie innych gminnych osób prawnych, w tym przedsiębiorstw. Do gminnego zasobu należą nieruchomości, które stanowią przedmiot własności gminy i nie zostały oddane w użytkowanie wieczyste.

Na dzień 31.12.2024 roku w skład zasobu nieruchomości Gminy Bodzentyn wchodziły nieruchomości o powierzchni ogólnej 144,2333 ha, w tym działka gruntu położona na terenie Miasta Bodzentyn, oznaczona nr 1699/8 o powierzchni 0,2475 ha, na której zlokalizowany jest budynek Urzędu Miasta i Gminy Bodzentyn. Strukturę gruntów stanowiących własność Gminy Bodzentyn obrazuje tabela nr 1.

Tabela nr 1 „Struktura gruntów stanowiących własność Gminy Bodzentyn”

Rodzaj zabudowy / Podział wg podstawowej funkcji użytkowej	Jedn. miary	Art. 267 ust. 1 pkt 3 lit. a u.f.p. Prawo własności		Art. 267 ust. 1 pkt 3 lit. b u.f.p. inne niż własność prawa majątkowe oraz posiadanie	
		Ilość (j.m.)	Wartość (w zł)	Ilość (j.m.)	Wartość (w zł)
Użytki rolne, w tym	ha	18,7282	1.187.633,13		
- grunty orne	ha	6,8478	381.349,03		
- sady	ha				
- łąki trwałe	ha	8,7200	255.608,85		
- pastwiska trwałe	ha	1,5346	56.645,49		
- grunty orne zabudowane	ha	1,6258	494.029,76		
- grunty pod stawami	ha				
- rowy	ha				
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione, w tym:	ha	0,0663	5.187,39		
- lasy	ha	0,0663	5.187,39		
- grunty zadrzewione i zakrzewione	ha				
Grunty zabudowane i zurbanizowane, w tym:	ha	111,1822	5.333.709,46	6,9659	222.012,62
- tereny mieszkaniowe	ha	0,8640	35.050,00		
- tereny przemysłowe	ha				
- inne tereny zabudowane	ha	15,8015	580.406,30	6,9659	222.012,62
- zurbanizowane tereny niezabudowane	ha	0,1355	50.308,17		
- tereny rekreacyjno-wypoczynkowe	ha	4,4461	333.720,72		
- użytki kopalne	ha				
- tereny komunikacyjne, w tym:	ha	89,9351	4.334.224,27		
a) drogi	ha	89,9351	4.334.224,27		
b) tereny kolejowe	ha				
c) inne tereny komunikacyjne	ha				
Tereny różne,	ha	14,2566	234.776,38		

w tym:					
- grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi	ha				
- grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi	ha	14,2566	234.776,38		
	Razem	144,2333	6.761.306,36	6,9659	222.012,62

Źródło: Dane z Informacji o stanie mienia komunalnego Gminy Bodzentyn wg stanu na dzień 31.12.2024 r. stanowiące akta kontroli kompleksowej przeprowadzonej w Urzędzie Miasta i Gminy Bodzentyn.

Największą powierzchnię zajmują tereny komunikacyjne, w tym grunty pod drogami i przeznaczone pod budowę i poszerzenia dróg, których powierzchnia zajmuje 89,9351 ha. Znaczną powierzchnię zajmują użytki rolne, w tym grunty orne. Część gruntów zabudowana jest budynkami administracyjnymi, budynkami użyteczności publicznej, tj. szkoły, ośrodki zdrowia, budynki remiz OSP, świetlice wiejskie, targowiska czy budynek Urzędu Miasta i Gminy Bodzentyn.

W 2024 roku część gruntów przeznaczona była do zagospodarowania w formie najmu i dzierżawy. Nieruchomości stanowiące własność Gminy Bodzentyn były również przedmiotem użyczenia oraz trwałego zarządu.

W 2024 roku Gmina nabyła w drodze zakupu z przeznaczeniem na cel publiczny związany z infrastrukturą wodno-ściekową 3 działki o powierzchni 0,0311 ha na łączną kwotę 19.770,00 zł. Ponadto do zasobu przybyło kilkanaście działek gruntu nabytych z mocy prawa w przeważającej części w trybie ustawy z dnia 10 kwietnia 2003 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 311) jak również na mocy art. 98 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2024 r. poz. 1145 ze zm.) o łącznej powierzchni 0,0519 ha.

W 2024 roku ubyło z zasobu gminy kilkanaście działek o łącznej powierzchni 0,1241 ha, które w wyniku podziału zostały przejęte z mocy prawa na rzecz Województwa Świętokrzyskiego oraz Powiatu Kieleckiego.

Część gruntów zasobu w 2024 roku zagospodarowana była w formie dzierżawy z przeznaczeniem na prowadzenie działalności gospodarczej oraz działalności rolniczej o łącznej powierzchni 7,3461 ha.

W 2024 roku w najmie znajdowało się 5 lokali mieszkalnych wynajętych osobom fizycznym ujętych w poniższej tabeli.

Tabela nr 2 „Lokale mieszkalne wynajęte osobom fizycznym”

Lp.	Adres lokalu	Powierzchnia (w m ²)
1.	Stara Wieś 30/2	50,5
2.	Stara Wieś 30/1	50,5
3.	Bodzentyn, ul. Wolności 6	56,7
4.	Bodzentyn, ul. Wolności 6	28,0
5.	Leśna Stara Wieś 1	65,0

Źródło: Dane z Informacji o stanie mienia komunalnego Gminy Bodzentyn wg stanu na dzień 31.12.2024 r. stanowiące akta kontroli kompleksowej przeprowadzonej w Urzędzie Miasta i Gminy Bodzentyn.

W 2024 roku 6 podmiotów posiadało grunty w użytkowaniu wieczystym. Użytkowali działki o łącznej powierzchni 1,8316 ha na łączną kwotę dochodu 13.403,00 zł.

Trwały zarząd w 2024 roku obejmował powierzchnię 7,5848 ha, przekazaną dla 6 szkół.

Na dzień 31.12.2024 roku Gmina Bodzentyn posiadała działki gruntu niewchodzące w skład gminnego zasobu o powierzchni 0,0441 ha ujawnione w ewidencji gruntów i budynków jako samoistne posiadanie będące we władaniu gminy.

Na dzień 31.12.2024 roku Gmina Bodzentyn posiadała udziały w 3 spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością o łącznej wartości 17.843.100,00 zł.

Szczegółowy wykaz wartości udziałów/akcji Gminy Bodzentyn w spółkach prawa handlowego przedstawia poniższa tabela.

Tabela Nr 3 „Wartość udziałów Gminy Bodzentyn w spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością”

Lp.	Nazwa spółki	Wartość udziałów (w zł)	Kwota planowanych dochodów (w zł)
1.	Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Sp. z o. o.	17.790.600,00	0,00
2.	SIM KZN Świętokrzyski Sp. z o.o.	50.000,00	0,00
3.	Rolno-Spożywczy Rynek Hurtowy S.A.	2.500,00	0,00

Źródło: Dane z Informacji o stanie mienia komunalnego Gminy Bodzentyn wg stanu na dzień 31.12.2024 r. stanowiące akta kontroli kompleksowej przeprowadzonej w Urzędzie Miasta i Gminy Bodzentyn.

Strukturę budynków stanowiących własność Gminy Bodzentyn na dzień 31.12.2024 roku obrazuje poniższa tabela.

Tabela Nr 4 „Struktura budynków stanowiących własność Gminy Bodzentyn”

Lp.	Rodzaj zabudowy/ Podział wg podstawowej funkcji użytkowej	Jednostka miary	Art. 267 ust. 1 pkt 3 lit. a u.f.p. prawo własności		Art. 267 ust. 1 pkt 3 lit. b u.f.p inne niż własność prawa majątkowe oraz posiadanie	
			Ilość (j.m.)	Wartość (w zł)	Ilość (j.m.)	Wartość (w zł)
1.	Budynki mieszkalne	szt.	3	230.367,75		
2.	Budynki przemysłowe	szt.	4	303.155,04		
3.	Budynki transportu i łączności	szt.	4	47.269,77		
4.	Budynki handlowo- usługowe	szt.	2	1.037.452,39		
5.	Zbiorniki, silosy i budynki magazynowe	szt.	4	44.614,71		
6.	Budynki biurowe	szt.	2	2.586.641,38		
7.	Budynki szpitali i zakładów opieki medycznej	szt.	3	2.158.341,79		
8.	Budynki oświaty i nauki	szt.	6	8.051.142,41	11	24.797.955,21
9.	Budynki kultury	szt.	8	2.773.530,55		
10.	Budynki sportowe	szt.				
11.	Budynki produkcyjne, usługowe i gospodarcze dla rolnictwa	szt.				
12.	Inne budynki niemieszkalne	szt.	34	719.367,32	3	150.056,64
Razem		szt.	70	17.951.883,11	14	24.948.011,85

Źródło: Dane z Informacji o stanie mienia komunalnego Gminy Bodzentyn wg stanu na dzień 31.12.2024 r. stanowiące akta kontroli kompleksowej przeprowadzonej w Urzędzie Miasta i Gminy Bodzentyn.

2. Działalność nadzorcza, opiniodawcza i kontrolna Regionalnej Izby Obrachunkowej w Kielcach

2.1. Działalność nadzorcza

Zgodnie z przepisami art. 171 ust. 1 i 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78 poz. 483 ze zm.) oraz art. 85 i art. 86 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, regionalne izby obrachunkowe sprawują nadzór nad działalnością jednostek samorządu terytorialnego w zakresie spraw finansowych. Nadzór sprawowany jest na podstawie kryterium legalności, a więc zgodności z obowiązującym prawem.

Przedmiotowy zakres tego nadzoru określają normy prawne ustawy o regionalnych izbach obrachunkowych, a w szczególności jej art. 11 ust. 1. Zgodnie z nim w zakresie działalności nadzorczej właściwość rzeczowa regionalnych izb obrachunkowych obejmuje uchwały i zarządzenia podejmowane przez organy jednostek samorządu terytorialnego w sprawach procedury uchwalania budżetu i jego zmian, budżetu i jego zmian, zaciągania zobowiązań wpływających na wysokość długu publicznego jednostki samorządu terytorialnego oraz udzielania pożyczek, zasad i zakresu przyznawania dotacji z budżetu jednostki samorządu terytorialnego, podatków i opłat lokalnych, do których mają zastosowanie przepisy ustawy – Ordynacja podatkowa, absolutorium, wieloletniej prognozy finansowej i jej zmian.

W okresie od 01.01.2022 do 31.12. 2024 r. Kolegium Regionalnej Izby Obrachunkowej w Kielcach zbadało 211 uchwał i zarządzeń organów Miasta i Gminy Bodzentyn. Podejmowane akty dotyczyły: - uchwalenia budżetu (3), - zmian budżetu (112), - uchwalenia wieloletniej prognozy finansowej (3), - zmian wieloletniej prognozy finansowej (36), - zaciągania długoterminowych pożyczek i kredytów (5), - ustalenia trybu udzielania i rozliczania dotacji dla publicznych i niepublicznych podmiotów oświatowych oraz trybu przeprowadzania kontroli prawidłowości ich pobrania i wykorzystania (1), - podatków i opłat lokalnych (19), w tym z tytułu opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi, - absolutorium (2), - zatwierdzenia sprawozdania finansowego (3) - pomocy finansowej i rzeczowej (23), - pozostałe (4).

Ilość uchwał i zarządzeń organów Gminy w sprawach finansowych określonych w art. 11 ust. 1 ustawy o regionalnych izbach obrachunkowych objętych nadzorem Izby w omawianym okresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela Nr 5 „Ilość uchwał i zarządzeń objętych nadzorem Izby w latach 2022 – 2024”

Lp.	Przedmiot uchwał i zarządzeń	Liczba i rodzaj rozstrzygnięć					
		2022		2023		2024	
		uchwały	zarządzenia	uchwały	zarządzenia	uchwały	zarządzenia
1.	Budżet	1	-	1	-	1	-
2.	Zmiana budżetu	17	22	13	25	9	26
3.	Pomoc finansowa i rzeczowa	13	-	2	-	8	-
4.	Zaciąganie długoterminowych pożyczek i kredytów	3*	-	2	-	-	-
5.	Zatwierdzenie sprawozdania finansowego	1	-	1	-	1	-
6.	Udzielenie absolutorium	1	-	1	-	-	-
7.	Ustalenie trybu udzielania i rozliczania dotacji dla publicznych i niepublicznych podmiotów oświatowych oraz trybu przeprowadzania kontroli prawidłowości ich pobrania i wykorzystania	1	-	-	-	-	-
8.	Wyboru metody ustalenia opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, ustalenia stawki takiej opłaty	1	-	-	-	-	-
9.	Określenia wzoru deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi składanej przez właścicieli nieruchomości.	1	-	-	-	-	-
10.	Wieloletnia Prognoza Finansowa	1	-	1	-	1	-
11.	Zmiana Wieloletniej Prognozy Finansowej	15	-	12	-	9	-
12.	Oplata targowa	4	-	3	-	-	-
13.	Podatek od nieruchomości	1	-	1	-	-	-
14.	Podatek rolny	1	-	1	-	1	-
15.	Podatek od środków transportowych	1	-	1	-	-	-
16.	Pobór podatków w drodze inkasa	2	-	-	-	1	-
17.	Pozostałe	3	1	-	-	-	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie rejestru uchwał i zarządzeń zbadanych przez RIO w Kielcach

*w tym 1 uchwała w sprawie zaciągnięcia innego zobowiązania zaliczanego do tytułu dłużnego, o którym mowa w art. 72 ust. 1 pkt 2 ustawy o finansach publicznych

W zdecydowanej większości zbadanych uchwał i zarządzeń podjętych przez organy Miasta i Gminy Bodzentyn, Kolegium Izby nie stwierdziło naruszenia prawa, niemniej jednak w: 4 przypadkach stwierdziło nieważność w całości, 1 przypadku stwierdziło nieważność w części, 1 przypadku wszczęte postępowanie umorzono.

Rozstrzygnięcia nadzorcze, o których mowa powyżej:

1) Kolegium Regionalnej Izby Obrachunkowej w Kielcach uchwałą nr 53/2024 z dnia 26 kwietnia 2024 roku stwierdziło nieważność uchwały nr LXXXIX/743/2024 Rady Miejskiej w Bodzentynie z dnia 2 kwietnia 2024 r. w sprawie przyjęcia pomocy rzeczowej od Gminy Masłów z powodu braku podstawy prawnej jej podjęcia. W przedmiotowej uchwale Rada Miejska w Bodzentynie powołując się na przepisy art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, art. 216 ust. 2 pkt 5 oraz art. 220 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych postanowiła przyjąć pomoc rzeczową dla Gminy Bodzentyn udzieloną z budżetu Gminy Masłów w 2024 roku w postaci przekazania samochodu. Zdaniem Kolegium Izby podjęcie przez organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego przedmiotowej uchwały w sprawie przyjęcia pomocy rzeczowej nie znajdowało oparcia w powołanych w przedmiotowej uchwale przepisach. W ocenie Kolegium nie istniał również inny przepis prawa, który zawierałby upoważnienie dla organu stanowiącego jednostki samorządu terytorialnego do postanowienia w przedmiotowej materii.

2) Kolegium Izby w dniu 14 sierpnia 2024 roku podjęło rozstrzygnięcia nadzorcze w stosunku do niżej wymienionych uchwał:

- nr V/21/2024 Rady Miejskiej w Bodzentynie z dnia 19 lipca 2024 r. w sprawie zmiany: Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Bodzentyn na lata 2024-2047,
- nr V/22/2024 Rady Miejskiej w Bodzentynie z dnia 19 lipca 2024 r. w sprawie zmian w budżecie gminy na 2024 rok.

Uchwałą nr 78/2024 stwierdziło nieważność uchwały nr V/21/2024 Rady Miejskiej w Bodzentynie z dnia 19 lipca 2024 r. w sprawie zmiany: Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Bodzentyn na lata 2024-2047 z powodu nierealistycznego prognozowania w 2024 roku dochodów bieżących oraz wydatków bieżących i dochodów majątkowych, co stanowi naruszenie art. 226 ust. 1 pkt 1 i 2 w związku z art. 242 i art. 243 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych.

Ponadto uchwałą nr 79/2024 wskazało, że uchwała nr V/22/2024 Rady Miejskiej w Bodzentynie z dnia 19 lipca 2024 r. w sprawie zmian w budżecie gminy na 2024 rok została podjęta z istotnym naruszeniem art. 211 ust. 1 w związku z art. 52 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, ze względu na nierealistyczne dochody oraz wydatki ujęte w budżecie na 2024 rok, wskazując jednocześnie sposób i termin usunięcia nieprawidłowości.

Powyższe rozstrzygnięcia były skutkiem pozyskania przez Regionalną Izbę Obrachunkową w Kielcach informacji, że budżet na 2024 rok oraz Wieloletnia Prognoza Finansowa Miasta i Gminy Bodzentyn na lata 2024-2047 nie są realistyczne w zakresie planowanych do pozyskania dochodów budżetowych a plan wydatków budżetu na 2024 rok jest niedoszacowany w zakresie zadań obligatoryjnych, m.in. wynagrodzeń i pochodnych. Powzięto również informację o zagrożeniu realizacji podstawowych zadań publicznych przez Gminę Bodzentyn.

Następnie Kolegium Regionalnej Izby Obrachunkowej w Kielcach w dniu 5 września 2024 r. umorzyło wszczęte postępowanie w stosunku do uchwały nr V/22/2024 Rady Miejskiej w Bodzentynie z dnia 19 lipca 2024 r.

3) W dniu 5 września 2024 r. Kolegium Regionalnej Izby Obrachunkowej w Kielcach podjęło uchwałą nr 94/2024, którą stwierdziło nieważność uchwały Rady Miejskiej w Bodzentynie nr VI/25/2024 w sprawie zmiany: Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Bodzentyn na lata 2024-2047. Założenia przyjęte w przedmiotowej

uchwale Rady Miejskiej naruszały uregulowania zawarte w art. 243 ust. 1 ustawy o finansach publicznych w zakresie lat 2025-2028, bowiem relacja o której mowa w tym przepisie wyniosła:

- w 2025 roku 11,48% na dopuszczalny 4,55%,
- w 2026 roku 15,56% na dopuszczalny 8,96%,
- w 2027 roku 15,22% na dopuszczalny 11,63%,
- w 2028 roku 15,10% na dopuszczalny 14,61%.

Ponadto w założeniach Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Bodzentyn na lata 2024-2027 wskaźnik długu, o którym mowa w wówczas obowiązującym brzmieniu art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 15 września 2022 r. o zmianie ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2022 r. poz. 1964) wynosił w 2024 r. - 122,28%, zaś w 2025 r. – 118,42%. Zgodnie z tym przepisem relacja ograniczająca wysokość spłaty zobowiązań j.s.t., o której mowa w art. 243 ust. 1 ustawy o finansach publicznych mogła być niezachowana w latach 2024-2025 w przypadku, gdy prognozowana łączna kwota długu tej jednostki na koniec danego roku nie przekroczy 100% planowanych dochodów ogółem tej jednostki w tym roku budżetowym, pomniejszonych o planowane kwoty dotacji i środków o podobnych charakterze oraz powiększonych o przychody z tytułów określonych w art. 217 ust. 2 pkt 4-8 ww. ustawy o finansach publicznych, nieprzeznaczone na sfinansowanie deficytu budżetowego. Jednak niezachowanie relacji ograniczającej wysokość spłaty zobowiązań jednostki samorządu terytorialnego nie mogło zagrażać realizacji zadań publicznych przez j.s.t., a regionalna izba obrachunkowa, wydając opinie, o których mowa w art. 91 ust. 2, art. 230 ust. 3 i 4 oraz art. 246 ustawy o finansach publicznych, oceniało również wpływ niezachowania tej relacji na realizację zadań publicznych zgodnie z art 7 ust. 3 ww. ustawy o zmianie ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego oraz niektórych innych ustaw. Nie zachodziły zatem przesłanki, o których mowa w ww. art. 7 ust. 1 i ust. 3 ww. ustawy.

- 4) Uchwałą nr 98/2024 z dnia 13 września 2024 r. Kolegium Regionalnej Izby Obrachunkowej w Kielcach wskazało, że uchwała nr VI/26/2024 Rady Miejskiej w Bodzentynie z dnia 23 sierpnia 2024 r. w sprawie zmian w budżecie gminy na 2024 rok została podjęta z naruszeniem art. 211 ust. 1 oraz art. 212 ust. 1 pkt 3-4 i pkt 6 w związku z art. 226 ust. 1 i art. 243 ust. 1 ustawy o finansach publicznych.

Przedmiotową uchwałą nr VI/26/2024 Rada Miejska w Bodzentynie dokonała zmian polegających na zmniejszeniu dochodów budżetowych o łączną kwotę 20.030.128,24 zł oraz zwiększeniu wydatków budżetowych łącznie o kwotę 3.369.871,76 zł. Powyższe spowodowało, że planowany wcześniej budżet nadwyżkowy (nadwyżka w wysokości 15.069,78 zł) stał się budżetem deficytowym, a jako źródła finansowania ustalonego deficytu budżetu w wysokości 23.384.930,22 zł wskazano m.in. przychody z tytułu kredytów długoterminowych w wysokości 22.787.280,00 zł Zaplanowane w budżecie przychody z tytułu kredytów (§952) w wysokości 23.400.000,00 zł wskazane jako źródło sfinansowania planowanego deficytu budżetu w kwocie 22.787.280,00 zł oraz spłaty wcześniej zaciągniętych zobowiązań w kwocie 612.720,00 zł w ocenie Kolegium były nierealne i niemożliwe do realizacji w toku wykonywania budżetu.

Ww. uchwałą Kolegium Regionalnej Izby Obrachunkowej w Kielcach wskazało także sposób usunięcia ww. nieprawidłowości oraz termin dostarczenia do Izby stosowej uchwały do dnia 14 października 2024 r.

Rada Miejska w Bodzentynie nie podjęła uchwały celem usunięcia nieprawidłowości wskazanych w uchwale nr 98/2024 z dnia 13 września 2024 r., w związku z tym Kolegium Izby w dniu 25 października 2024 r. podjęło uchwałą nr 123/2024 stwierdzającą nieważność uchwały nr VI/26/2024 Rady Miejskiej w Bodzentynie z dnia 23 sierpnia 2024 r.

- 5) Kolegium Regionalnej Izby Obrachunkowej w Kielcach uchwałą nr 147/2024 z dnia 16 grudnia 2024 roku stwierdziło nieważność uchwały nr IX/35/2024 Rady Miejskiej w Bodzentynie z dnia 19 listopada 2024 r. w sprawie sposobu poboru podatku rolnego, leśnego i od nieruchomości w formie łącznego zobowiązania pieniężnego, określenia inkasentów i ustalenia wysokości prowizji za inkaso łącznego zobowiązania

pieniężnego na terenie Gminy Bodzentyn w części dotyczącej § 3 ust. 2 z powodu naruszenia art. 6b ustawy z dnia 15 listopada 1984 r. o podatku rolnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1176 ze zm.), art. 6 ust. 8 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o podatku leśnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 888 ze zm.) art. 6 ust. 12 ustawy z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (Dz. U. z 2023 r. poz.70 ze zm.).

Rada Miejska w Bodzentynie w § 3 ust. 2 przedmiotowej uchwały wprowadziła zapis, o treści: „Inkasenci zobowiązani są do rozliczenia się z pobranych kwitariuszy w terminie 7 dni po upływie płatności raty podatku.” Zdaniem Kolegium Izby wyżej cytowane postanowienie normowało sprawy wykraczające poza przysługujące Radzie Miejskiej w Bodzentynie kompetencje wynikające z ww. przepisów prawa.

2.2. Działalność opiniodawcza

Do zadań Izby, zgodnie z art. 13 ustawy o regionalnych izbach obrachunkowych oraz art. 230 ust. 4 i art. 246 ust. 1 i 3 ustawy o finansach publicznych należy również wydawanie opinii w sprawach wymienionych w tych przepisach. Skład Orzekający Regionalnej Izby Obrachunkowej w Kielcach wydał dla Gminy Bodzentyn w okresie od 01.01.2022 r. do 31.12.2024 r. 23 opinie, z tego 21 opinii pozytywnych oraz 2 opinie negatywne.

Przedmiot i charakter tych opinii przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela Nr 6 „Opinie wydane w latach 2022 – 2024 w sprawach Gminy Bodzentyn”

Lp.	Przedmiot opinii	2022		2023		2024	
		ilość	Charakter opinii	ilość	Charakter opinii	ilość	Charakter opinii
1	Projekt uchwały budżetowej	1	pozytywna	1	pozytywna	1	negatywna
2	Możliwość sfinansowania deficytu budżetu w projekcie uchwały budżetowej	1	pozytywna	-	-	-	-
3	Możliwość sfinansowania deficytu budżetowego	1	pozytywna	1	pozytywna	-	-
4	Informacja o przebiegu wykonania budżetu za I półrocze	1	pozytywna	-	-	-	-
5	Sprawozdanie z wykonania budżetu	1	pozytywna	1	pozytywna	1	pozytywna
6	Wniosek komisji rewizyjnej w sprawie absolorium	1	pozytywna	1	pozytywna	1	pozytywna
7	Możliwość spłaty kredytów, pożyczek oraz innych zobowiązań zaliczanych do tytułu dłużnego	2	pozytywne	2	pozytywne	-	-
8	Planowana kwota długu	1	pozytywna	1	pozytywna	1	pozytywna
9	Projekt uchwały w sprawie Wieloletniej Prognozy Finansowej	1	pozytywna	1	pozytywna	1	negatywna
10	Program Postępowania Naprawczego*	-	-	-	-	-	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie rejestru wydanych opinii

*Program postępowania naprawczego Gminy Bodzentyn na lata 2025-2027 został zaopiniowany przez IX Skład Orzekający Regionalnej Izby Obrachunkowej w Kielcach w dniu 18 lutego 2025 r. uchwałą nr 38/2025.

- 1) W dniu 12 grudnia 2024 roku Skład Orzekający podjął uchwałę nr 155/2024 negatywnie opiniującą projekt uchwały w sprawie Wieloletniej Prognozy Finansowej Miasta i Gminy Bodzentyn na lata 2025-2047. Przedmiotowy projekt został opracowany na podstawie nieprawidłowych założeń dotyczących 2024 r., w szczególności dotyczących zaciągnięcia pożyczki z budżetu państwa w wysokości 37.469.949,79 zł, co miało wpływ na jego realistyczność, m.in. w zakresie kwoty długu i spłat wcześniej zaciągniętych zobowiązań. Skład Orzekający zauważył, że planowane w latach 2025-2043 rozchody z przeznaczeniem na spłaty rat kapitałowych kredytów i pożyczek oraz wykup papierów wartościowych nie wynikają z harmonogramów spłat

zaciągniętych zobowiązań, lecz uwzględniają spłaty wynikające z restrukturyzacji zadłużenia pożyczką z budżetu państwa zaciągniętą w 2024 roku, przy czym Gmina Bodzentyn do dnia wydania niniejszej opinii nie przedłożyła programu postępowania naprawczego celem zaopiniowania do Regionalnej Izby Obrachunkowej w Kielcach, który zakładałby zaciągnięcie ww. pożyczki z budżetu państwa.

Zdaniem Składu Orzekającego przedłożony projekt WPF nie spełniał wymogu realistyczności, przez co w sposób istotny naruszał przepis art. 226 ust. 1 ustawy o finansach publicznych.

Ponadto Gmina Bodzentyn z uwagi na nieuchwalenie programu postępowania naprawczego nie miała realnych szans na zaciągnięcie w 2024 roku pożyczki z budżetu państwa, w związku z powyższym istniało zagrożenie, że na koniec 2024 roku Gmina Bodzentyn będzie posiadała niespłacony kredyt krótkoterminowy oraz zobowiązania wymagalne, których spłaty nie zaplanowano w założeniach projektu WPF.

- 2) Skład Orzekający Regionalnej Izby Obrachunkowej w Kielcach w dniu 12 grudnia 2024 roku uchwałą nr 156/2024 negatywnie zaopiniował projekt uchwały budżetowej Miasta i Gminy Bodzentyn na 2025 rok.

Skład Orzekający wskazał, że do dnia wydania niniejszej opinii Gmina Bodzentyn nie przedłożyła programu postępowania naprawczego celem zaopiniowania do Regionalnej Izby Obrachunkowej w Kielcach, który zakładałby zaciągnięcie pożyczki z budżetu państwa w 2024 roku, nie można było w związku z tym uznać, że ujęte w projekcie budżetu na 2025 rok wielkości dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów zostały prawidłowo oszacowane i są realistyczne.

W projekcie budżetu na 2025 rok zaplanowano bowiem rozchody w wysokości 302.720,00 zł z przeznaczeniem na spłaty otrzymanych kredytów krajowych (§ 992) w kwocie 150.000,00 zł oraz spłaty pożyczek otrzymanych na finansowanie zadań realizowanych z udziałem środków pochodzących z budżetu U.E. (§ 963) w kwocie 152.720,00 zł, tymczasem w przypadku nie zaciągnięcia w 2024 roku pożyczki z budżetu państwa na restrukturyzację zadłużenia, kwota spłat rat kredytów i pożyczek oraz wykupu obligacji komunalnych przypadających zgodnie z harmonogramem na 2025 r. wyniesie 2.056.720,00 zł.

Ponadto zgodnie ze sprawozdaniem Rb-Z o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji według stanu na koniec III kwartału 2024 roku Gmina Bodzentyn posiadała zobowiązania m.in. z tytułu krótkoterminowych kredytów i pożyczek w kwocie 8.064.619,98 zł oraz wymagalnych zobowiązań w kwocie 3.611.002,24 zł, a z uwagi na nieuchwalenie programu postępowania naprawczego istnieje zagrożenie, że na koniec 2024 roku Gmina Bodzentyn będzie posiadała również niespłacony kredyt krótkoterminowy oraz zobowiązania wymagalne, których spłaty nie zaplanowano w założeniach projektu budżetu na 2025 rok.

Dodatkowo Skład Orzekający był w posiadaniu informacji dotyczących niewypłacenia wynagrodzeń dla nauczycieli w szkołach prowadzonych przez Gminę Bodzentyn, co mogło wpłynąć na poziom zobowiązań wymagalnych Gminy Bodzentyn na koniec 2024 roku.

W ocenie Składu Orzekającego powyższe okoliczności mogły mieć w konsekwencji bezpośredni wpływ na kształtowanie się relacji, o których mowa w art. 242-244 ustawy o finansach publicznych.

2.3. Działalność kontrolna

Regionalna Izba Obrachunkowa w Kielcach (dalej Izba) w okresie od dnia 3 września 2024 r. do dnia 24 stycznia 2025 r. przeprowadziła kontrolę gospodarki finansowej Gminy Bodzentyn (dalej Gmina) za 2023 r. i inne wybrane okresy. Poprzednią kontrolę kompleksową przeprowadzono w 2021 roku.

Ponadto Izba przeprowadziła w okresie od dnia 21 sierpnia 2024 r. do dnia 27 września 2024 r. problemową kontrolę w zakresie umarzania należności cywilnoprawnych za lata 2022 - 2023.

W wyniku kontroli kompleksowej przeprowadzonej w 2024 roku stwierdzono m.in. następujące nieprawidłowości:

- 1) Zawyżono planowane dochody budżetowe na 2024 r. Nierealistyczność planowanych dochodów wynika z uchwały Nr LXXXV/685/2023 Rady Miejskiej (dalej Rady) w sprawie uchwalenia budżetu Gminy na 2024 r. ze zmianami. Przedłożenie Radzie projektu uchwały w sprawie uchwalenia budżetu Gminy na 2024 r. poprzedzone było podjęciem zarządzenia Burmistrza Nr 91/2023 w sprawie projektu budżetu Gminy na 2024 r. oraz projektu Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy na lata 2024-2047. Przyjęcie poszczególnych pozycji dochodów nie było oparte na określonych założeniach metodologicznych oraz rzetelności wyliczeń kwot planu.
- 2) Na dzień 31.12.2024 r. nie spłacono kwoty 8.385.652,51 zł, tj. zobowiązania z tytułu kredytu w rachunku bieżącym zaciągniętego na sfinansowanie przejściowego deficytu budżetu. Kredyt z upływem końca roku stał się zadłużeniem przeterminowanym i bank w okresie od 1.01.2025 r. do dnia zakończenia kontroli, tj. 24.01.2025 r. naliczył i pobrał odsetki karne w łącznej kwocie 109.119,25 zł. Brak spłaty zobowiązania zaciągniętego na pokrycie przejściowego deficytu budżetu do końca 2024 r. spowodowało, że zobowiązanie to stało się źródłem finansowania deficytu, tj. niezgodnie z celem na jaki zostało zaciągnięte.
- 3) W latach 2022-2024 dopuszczono do niedozwolonego finansowania deficytu budżetu Gminy poprzez:
 - a) wykorzystanie w 2023 r. środków w kwocie 2.950.000,00 zł otrzymanych z Rządowego Funduszu Rozwoju Mieszkalnictwa na objęcie przez Gminę udziałów w SIM KZN Świętokrzyski Spółka z o.o.,
 - b) wykorzystanie w 2023 r. środków w kwocie 2.887.000,00 zł otrzymanych z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 w ramach programu Rządowy Fundusz Polski Ład na sfinansowanie inwestycji pn. „Budowa i modernizacja infrastruktury elektroenergetycznej wraz z wymianą oświetlenia na energooszczędne w Gminie Bodzentyn”,
 - c) przelew na rachunek podstawowy budżetu Gminy:
 - w 2022 r. środków w kwocie 550.000,00 zł i w 2024 r. w kwocie 88.436,59 zł pochodzących z rachunku bankowego środków pieniężnych otrzymanych z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 w ramach programu Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych. Powyższe środki przekazano do podległych jednostek na realizację wydatków,
 - w 2024 r. środków w kwocie 58.000,00 zł pochodzących z rachunku bankowego Funduszu Pomocy. Powyższe środki przekazano do podległych jednostek na realizację wydatków,
 - w toku realizacji budżetu w 2024 r. środki w łącznej kwocie 202.044,26 zł stanowiące nadwyżkę środków z opłat i kar za korzystanie ze środowiska, z opłat za zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych zostały wydatkowane niezgodnie z ich ustawowym przeznaczeniem. Powyższe kwoty nadwyżek dochodów nad wydatkami powinny pozostawać na dzień 31.12.2024 r. na rachunku bankowym Gminy i w kolejnym roku stanowić przychody, które mogą być przeznaczone wyłącznie na cele określone w przepisach szczególnych dotyczących wykonania budżetu.
- 4) Środki w kwocie 4.591.934,58 zł pozyskane z kredytów zaciągniętych w dniu 14.06.2023 r. i dniu 21.12.2023 r. na sfinansowanie planowanego deficytu budżetu Gminy zostały wykorzystane na inne cele, tj. niezgodnie z przeznaczeniem na jaki kredyty zostały zaciągnięte.
- 5) Na dzień 31.12.2024 r. nie dokonano zwrotu kwoty 2.950.000,00 zł na rachunek Rządowego Funduszu Rozwoju Mieszkalnictwa w związku z zaniechaniem objęcia udziałów w Spółce pn. SIM KZN Świętokrzyski Spółka z o.o. Na dzień 31.12.2024 r. kwota 2.950.000,00 zł stanowi zobowiązanie wymagalne.
- 6) Z rachunku budżetu nie przekazano środków finansowych dla Centrum Obsługi Oświaty oraz podległych jednostek oświatowych celem uregulowania przez te jednostki składek ZUS za miesiąc sierpień 2024 r. Powyższe doprowadziło do wystąpienia na dzień 30.09.2024 r. w ww. jednostkach zobowiązań wymagalnych w kwocie ogółem 536.745,00 zł. Jednostki zawarły ugody z ZUS w sprawie odroczenia terminu płatności składek do dnia 20.12.2024 r. W ugodach naliczono opłaty prolongacyjne w łącznej kwocie 11.266,00 zł. W grudniu 2024 r. 4 jednostki oświatowe wystąpiły do ZUS z wnioskami o kolejne

odroczenie terminu płatności składek ZUS oraz opłaty prolongacyjnej za miesiąc sierpień 2024 r. Do dnia 31.12.2024 r. wnioski były w trakcie rozpatrywania przez ZUS, w związku z czym na dzień 31.12.2024 r. zobowiązania wymagalne w ww. podległych jednostkach oświatowych wyniosły 453.995,80 zł.

- 7) W okresie od dnia 28.03.2017 r. do dnia 27.08.2018 r. Gmina dokonywała na rzecz Przedsiębiorstwa Usług Komunalnych Bodzentyn Spółka z o.o. (dalej PUK lub Spółka) dopłaty do taryf za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków na łączną kwotę 1.091.172,60 zł, pomimo braku uchwały Rady Miejskiej w sprawie dopłat z budżetu Gminy do taryfowych grup odbiorców usług.
- 8) Nie realizowano postanowień umowy wykonawczej zawartej w dniu 30.12.2016 r. pomiędzy Burmistrzem a PUK w zakresie wypłaty Spółce rocznej rekompensaty, w tym: eksploatacyjnej i inwestycyjnej, na zasadach określonych w przedmiotowej umowie, tj.:
- Gmina przekazała PUK środki na poczet rekompensaty eksploatacyjnej na 2017 r. w kwocie 442.000,00 zł, pomimo braku wniosku Spółki o rekompensatę,
 - w latach 2018-2021 nie wypłacano Spółce rekompensaty eksploatacyjnej oraz nie wyjaśniano przyczyn niezłożenia przez PUK wniosków o rekompensatę za lata 2017-2021,
W trakcie kontroli Spółka przedłożyła Burmistrzowi informację o rekompensacie eksploatacyjnej i inwestycyjnej na lata 2017-2021. Gmina nie dokonała weryfikacji prawidłowości przedstawionych przez Spółkę wyliczeń rekompensaty,
 - w projekcie budżetu Gminy na 2022 r. nie uwzględniono planowanych wydatków z tytułu rekompensat, pomimo że Spółka złożyła wniosek o zabezpieczenie w budżecie Gminy kwoty 1.582.724,00 zł na poczet rekompensaty eksploatacyjnej oraz kwoty 900.482,00 zł na poczet rekompensaty inwestycyjnej. W uchwale Rady z dnia 27 października 2022 r. w sprawie zmian w budżecie gminy na 2022 r. zaplanowano wydatki bieżące w kwocie 582.724,00 zł, tj. o 1 mln zł mniej niż wynosiła wnioskowana przez Spółkę kwota rekompensaty eksploatacyjnej. Faktyczna kwota zrealizowanych w 2022 r. wydatków bieżących wyniosła 490.000,00 zł oraz inwestycyjnych 707.329,32 zł,
 - w budżecie Gminy na 2023 r. nie planowano oraz nie zrealizowano wydatków z tytułu rekompensaty eksploatacyjnej, natomiast zrealizowano wydatki inwestycyjne na rzecz Spółki w kwocie 290.971,53 zł, pomimo że Spółka złożyła wniosek o zabezpieczenie w budżecie Gminy kwoty 2.034.149,31 zł na poczet rekompensaty eksploatacyjnej oraz kwoty 938.889,00 zł na poczet rekompensaty inwestycyjnej,
 - w budżecie Gminy na 2024 r. nie planowano oraz nie zrealizowano wydatków z tytułu rekompensaty eksploatacyjnej i inwestycyjnej, pomimo że PUK złożył wniosek o rekompensatę w kwocie 1.656.374,89 zł i inwestycyjną w kwocie 4.028.972,52 zł.
- 9) W latach 2021-2023 Organ Regulacyjny wydawał dla PUK decyzje, w których odmawiał zatwierdzenia nowych taryf dla zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzenia ścieków. Wszystkie decyzje odmowne każdorazowo kierowano do wiadomości Burmistrza, będącego stroną w przedmiotowym postępowaniu. Burmistrz zaniechał realizacji uprawnień nadzorczych i kontrolnych wobec Spółki, nie podjął czynności w celu ustalenia przyczyn nie wykonania przez PUK zaleceń Organu Regulacyjnego. Nie podjął również działań w związku z informacjami od Organu Regulacyjnego dotyczącymi rozważenia dopłat do ceny 1 m³ dostarczonej wody i 1 m³ odprowadzonych ścieków jako jednej z możliwości skalkulowania taryf w akceptowalnych kwotach.

W konsekwencji w okresie od 15 sierpnia 2021 r. do 12 października 2024 r. stosowano dotychczasowe taryfy zatwierdzone na okres 3 lat przez Organ Regulacyjny decyzją z dnia 13.07.2018 r. Zaniechanie realizacji uprawnień nadzorczych przez Burmistrza skutkowało w konsekwencji pobieraniem przez PUK w okresie ponad 3 lat niższych przychodów z tytułu poboru opłat za dostarczoną wodę i odebrane ścieki.

Nieprawidłowości opisane w pkt 8 i 9 przyczyniły się do trudnej sytuacji finansowej PUK, a w konsekwencji konieczności udzielania przez Gminę różnych form pomocy finansowej Spółce. W latach 2022-2024 pomoc stanowiły przede wszystkim umorzenia pożyczek i stosowanie ulg podatkowych.

- 10) Gmina w latach 2022 - 2023 udzieliła Spółce pożyczek krótkoterminowych na łączną kwotę 5.200.000,00 zł ze względu na jej trudną sytuację finansową. Pożyczki następnie zostały umorzone w związku z trudną sytuacją finansową Spółki, wynikającą z braku zagwarantowania pokrycia kosztów operacyjnych w obowiązującej taryfie za wodę i ścieki. Pożyczek udzielano pomimo braku możliwości finansowych Spółki na ich spłatę. Udzielanie pożyczek krótkoterminowych Spółce bez możliwości uzyskania ich spłaty nie miało realnego charakteru pożyczki i stanowiło w istocie przekazanie środków bez obowiązku ich zwrotu. W 2024 r. Spółce udzielono kolejnej pożyczki na kwotę 2.000.000,00 zł. Pożyczka nie została spłacona do dnia zakończenia kontroli i stanowi zobowiązanie wymagalne PUK.

W wyniku kontroli problemowej stwierdzono m.in. następujące nieprawidłowości:

Kontrola umorzeń 2 pożyczek krótkoterminowych w łącznej kwocie 5.200.000,00 zł, w tym: 1.200.000,00 zł w 2022 r. oraz 4.000.000,00 zł w 2023 r., udzielonych na wnioski PUK, wykazała następujące nieprawidłowości:

- 1) Burmistrz nienależnie umorzył pożyczki krótkoterminowe, albowiem nie zaistniały przesłanki do ich udzielenia, tj. z naruszeniem postanowień Uchwały Nr VII/20/2010 Rady Miejskiej z dnia 30 czerwca 2010 r. w sprawie zasad umarzania, odraczania, rozkładania na raty należności pieniężnych o charakterze cywilnoprawnym, warunków dopuszczalności pomocy publicznej w przypadkach, w których ulga stanowić będzie pomoc publiczną, stosowania ulgi z urzędu (dalej uchwała w sprawie ulg),
- 2) dokonano umorzenia całości udzielonych pożyczek, podczas gdy uchwała w sprawie ulg dopuszczała możliwość umorzenia w części,
- 3) dokonano umorzenia pożyczek, pomimo że wnioski dłużnika nie zawierały dokumentów na ich poparcie, wymaganych uchwałą w sprawie ulg.

3. Realizacja budżetu Gminy Bodzentyn za okres od 01.01.2022 r. do 31.12.2024 r.

3.1. Dochody budżetowe

W myśl art. 167 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz obowiązującej w 2024 r. ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2024 r. poz. 356) dochodami jednostek samorządu terytorialnego są ich dochody własne oraz subwencje ogólne i dotacje celowe z budżetu państwa. Kształtowanie się na wyznaczonym poziomie zarówno dochodów bieżących, jak również dochodów ze sprzedaży majątku ma ogromne znaczenie dla funkcjonowania samorządu, gdyż stanowi podstawę do wyliczenia relacji z art. 242 i 243 ustawy o finansach publicznych.

Wysokość dochodów zrealizowanych przez Gminę Bodzentyn w latach 2022 - 2024 r. przedstawia poniższa tabela.

Tabela Nr 7 „Zrealizowane dochody budżetowe Gminy Bodzentyn w latach 2022 – 2024”

Wyszczególnienie	2022 r.		2023 r.		2024 r.	
	Wykonanie (w zł)	Wykonanie planu (w %)	Wykonanie (w zł)	Wykonanie planu (w %)	Wykonanie (w zł)	Wykonanie planu (w %)
Dochody ogółem, z tego:	72.801.207,23	92,98	65.636.129,24	82,77	79.941.871,76	73,41
I. Dochody bieżące, w tym:	67.645.834,22	92,85	56.501.048,37	89,35	67.266.459,34	89,46
- podatek dochodowy od osób fizycznych	10.407.066,57	100,00	8.496.815,00	100,00	12.223.433,00	111,35
- podatek dochodowy od osób prawnych	11.874,00	100,00	109.877,00	100,00	206.627,00	100,00
- podatek rolny	680.712,44	70,05	760.113,27	62,93	914.566,27	73,30
- podatek od nieruchomości	2.339.127,20	62,50	2.835.755,85	56,71	3.416.355,52	61,97
- podatek leśny	241.910,79	40,65	368.604,40	48,42	373.845,24	36,57

- podatek od środków transportowych	1.617.372,00	63,90	1.730.350,65	47,09	1.671.706,00	36,74
- podatek od spadków i darowizn	35.515,66	59,19	28.808,07	82,30	47.112,59	134,60
- podatek od czynności cywilnoprawnych	549.026,40	103,87	451.441,03	74,29	678.008,16	111,57
- wpływy z opłaty targowej	143.865,00	84,62	166.002,00	105,82	176.552,00	110,34
- dotacje i środki przeznaczone na cele bieżące, w tym:	29.371.576,68	93,86	14.013.784,23	95,80	18.707.186,39	93,71
- na zadania z zakresu administracji rządowej	14.914619,70	95,50	10.528.040,28	99,87	13.025.303,91	95,97
- na zadania własne	1.863.251,27	92,84	1.702.831,95	97,36	3.178.338,42	92,68
- na zadania realizowane na podstawie porozumień między jst	17.000,00	100,00	25.500,00	100,00	2.500,00	100,00
- subwencja ogólna, z tego:	18.336.606,00	100,00	22.726.261,35	100,00	24.031.933,00	103,71
- część oświatowa	11.773.932,00	100,00	12.706.632,00	100,00	17.226.735,00	100,62
- część równoważąca	0,00	x	124.386,00	100,00	0,00	x
- część wyrównawcza	6.562.674,00	100,00	6.648.437,00	100,00	6.051.181,00	100,00
- uzupełnienie subwencji ogólnej	0,00	x	3.246.806,35	100,00		
II. Dochody majątkowe, z tego:	5.155.373,01	94,66	9.135.080,87	56,85	12.675.412,42	37,61
- ze sprzedaży majątku	407.247,00	81,44	31.506,00	100,00	0	x
- dotacje i środki przekazane na inwestycje	4.748.126,01	96,30	9.103.574,87	75,36	12.416.962,07	37,13

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych Miasta i Gminy Bodzentyn

Zestawienie dochodów budżetowych Gminy Bodzentyn według działów klasyfikacji budżetowej w latach 2022–2024 zawiera załącznik nr 1 do niniejszego raportu.

Dochody budżetowe Gminy Bodzentyn w latach 2022 - 2024 kształtowały się na zróżnicowanym poziomie: w 2023 r. zmniejszyły się w stosunku do 2022 r. o 9,8%, natomiast w 2024 r. wzrosły o 21,8% w stosunku do dochodów wykonanych w roku ubiegłym.

Plan dochodów budżetowych Gminy Bodzentyn w latach 2022 - 2024 r. został wykonany odpowiednio na poziomie 92,98%; 82,77%; 73,41%. Dochody bieżące były realizowane odpowiednio na poziomie 92,85%, 89,35%, 89,47%, natomiast wykonanie dochodów majątkowych kształtowało się na poziomie 94,66%, 56,85% i 37,61%. Przeważającą część dochodów budżetowych stanowiły dochody bieżące, które w okresie objętym raportem wynosiły odpowiednio 92,91%, 86,08% i 84,14% dochodów ogółem. Wykonanie dochodów ze sprzedaży majątku wynosiło w 2022 r. – 81,44%; w 2023 r. –100,00%. Na 2024 r. nie planowano dochodów ze sprzedaży majątku. W latach 2022 – 2024 główne źródła dochodów stanowiły: dotacje i środki przeznaczone na cele bieżące, subwencje z budżetu państwa, udziały we wpływach z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych oraz podatki i opłaty lokalne.

Udział dotacji i środków na cele bieżące w wykonanych dochodach ogółem wynosił: w 2022 r. – 40,34%, w 2023 r. – 21,35%, w 2024 r. – 23,40%. W ogólnych kwotach ww. dotacji i środków mieściły się dotacje celowe na zadania bieżące w ramach programów finansowanych z udziałem środków o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy o finansach publicznych, które wynosiły: 263.390,70 zł – w 2022 r., 2.128,00 zł – w 2023 r., 554.061,42 zł – w 2024 r. W 2023 r. dochody z tytułu dotacji i środków na cele bieżące zmniejszyły się o 15.357.792,45 zł w stosunku do roku poprzedniego. Największy ubytek w tych dochodach nastąpił na skutek zmiany sposobu dystrybucji świadczenia 500 plus.

Udział subwencji z budżetu państwa w wykonanych dochodach ogółem wynosił: w 2022 r. – 25,18%, w 2023 r. – 34,62%, w 2024 r. – 30,06%. Na wysokość subwencji ogólnej znaczący wpływ miała kwota jej części oświatowej. W 2022 r. otrzymana kwota części oświatowej subwencji ogólnej wynosiła 11.773.932,00 zł, w 2023 r. – 12.706.632,00 zł, w 2024 r. – 17.226.735,00 zł i stanowiła odpowiednio: 64,20%, 55,91%, 71,68% kwoty subwencji ogólnej. W 2023 r. dochody z tytułu subwencji z budżetu państwa zwiększyły się o kwotę 4.389.655,35 zł w stosunku do roku poprzedniego, natomiast w 2024 r. wzrosły o 1.305.671,65 zł w stosunku do roku ubiegłego.

Wpływy uzyskane z tytułu udziałów w podatku dochodowym od osób fizycznych stanowiły: w 2022 r. – 14,29%, w 2023 r. – 12,94%, w 2024 r. – 15,29% dochodów wykonanych ogółem. W 2023 r. dochody z tytułu udziałów we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych zmniejszyły się o 1.910.251,57 zł w stosunku do roku poprzedniego, natomiast w 2024 r. wzrosły o 3.726.618,00 zł w stosunku do roku ubiegłego.

Poziom zaspokojenia zbiorowych potrzeb społeczności lokalnych zależy w dużej mierze od poziomu dochodów z tytułu podatków i opłat lokalnych. Wśród tej grupy dochodów najwyższe źródła dochodów stanowiły podatek od nieruchomości oraz podatek od środków transportowych.

Dochody z tytułu podatku od nieruchomości w wykonanych dochodach ogółem wynosiły: w 2022 r. – 3,21%, w 2023 r. – 4,32%, w 2024 r. – 4,27% dochodów wykonanych ogółem, natomiast dochody z tytułu podatku od środków transportowych w wykonanych dochodach ogółem stanowiły odpowiednio: 2,22%, 2,63% i 2,09%.

Na poziom realizowanych dochodów podatkowych wpływ mają udzielone przez organy gminy ulgi i zwolnienia podatkowe z tytułu podatku od nieruchomości. Uchwalone przez Radę Miejską stawki podatku od nieruchomości oraz podatku od środków transportowych na lata 2022–2024 były niższe od górnych granic stawek kwotowych podatków i opłat lokalnych podawanych w obwieszczeniu Ministra Finansów.

Rada Miejska korzystając z uprawnienia wynikającego z art. 6 ust. 3 ustawy o podatku rolnym dokonywała obniżenia średniej ceny skupu żyta, ogłoszonej przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego przyjmowanej jako stawkę do obliczenia podatku rolnego na obszarze gminy na rok 2022, 2023 i 2024.

Skutki obniżenia górnych stawek podatków lokalnych (wg sprawozdań Rb-PDP) w podatku od nieruchomości, podatku rolnym oraz podatku od środków transportowych wynosiły:

- w 2022 r. – 5.447.033,01 zł, przy wpływach z tych podatków w kwocie 4.637.211,64 zł,
- w 2023 r. – 6.575.686,14 zł, przy wpływach z tych podatków w kwocie 5.326.219,77 zł,
- w 2024 r. – 7.869.601,82 zł, przy wpływach z tych podatków w kwocie 6.002.627,79 zł.

Umorzenia zaległości podatkowych w wyniku decyzji wydanych przez organ podatkowy na podstawie ustawy Ordynacja podatkowa w okresie objętym raportem wynosiły w 2022 r. – 1.194.653,44 zł, w 2023 r. – 8.032,95 zł, w 2024 r. – 132.529,00 zł. Z opublikowanych w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Miasta i Gminy Bodzentyn na podstawie art. 37 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o finansach publicznych wykazów osób prawnych i fizycznych oraz jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej, którym w latach 2022-2023 udzielono ulg, odroczeń, umorzeń lub rozłożono spłatę na raty w kwocie przewyższającej 500,00 zł wynika, że Przedsiębiorstwu Usług Komunalnych Bodzentyn:

- w 2022 r. umorzono podatek od nieruchomości w kwocie 1.187.410,44 zł oraz odroczone podatek od nieruchomości w kwocie 112.395,00 zł,
- w 2023 r. odroczone termin płatności podatku od nieruchomości w kwocie 131.068,00 zł.

Zestawienie skutków obniżenia górnych stawek podatków oraz skutków decyzji wydanych przez organ podatkowy na podstawie ustawy Ordynacja podatkowa w latach 2022 - 2024 r. w Gminie Bodzentyn zawiera załącznik Nr 3 do raportu.

Udział dochodów majątkowych w dochodach ogółem wynosił: 7,08% w 2022 r., 13,92% – 2023 r., 15,86% - w 2023 r. Zrealizowane dotacje i środki na inwestycje stanowiły: w 2022 r. – 6,52%, w 2023 r. – 13,87%, w 2023 r. – 15,53% dochodów ogółem. Udział dochodów ze sprzedaży majątku w wykonanych dochodach ogółem wyniósł w 2022 r. - 0,55%, w 2023 r. – 0,04%. W 2024 r. nie wystąpiły dochody ze sprzedaży majątku. W ogólnych kwotach dochodów majątkowych mieściły się dochody majątkowe na programy, projekty lub zadania finansowane z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy o finansach publicznych w 2022 r. – 4.492.496,46 zł, w 2023 r. – 382.460,84 zł, w 2024 r. – 297.044,99 zł.

Analiza dochodów wykonanych przez Gminę Bodzentyn w latach 2022–2024 wskazuje na uzależnienie ich wysokości od transferu środków finansowych z budżetu państwa (dotacje i środki, subwencje, udziały w podatku dochodowym od osób fizycznych). W strukturze dochodów wykonanych ogółem ich udział stanowił: w 2022 r. – 86,35%, w 2023 r. – 82,79%, w 2024 r. – 84,29%. Podkreślić należy, że jednostka samorządu terytorialnego nie ma żadnego wpływu na wielkość tych kategorii dochodów. Zwrócić należy uwagę na spadkową tendencję realizacji

planowanych dochodów budżetowych w latach 2022–2024, co świadczy o skłonności do ich zawyżania. Powyższe dotyczy wpływów z tytułu podatku od nieruchomości, podatku rolnego, podatku leśnego oraz podatku od środków transportowych.

Należności wymagalne

W latach 2022 – 2024 nastąpił wzrost wartości należności wymagalnych.

Przeważająca wartość należności wymagalnych dotyczyła dłużników zaliczanych do grupy gospodarstwa domowe.

Należności wymagalne Gminy Bodzentyn w latach 2022 – 2024 przedstawia poniższa tabela.

Tabela Nr 8 „Należności wymagalne Gminy Bodzentyn w latach 2022 – 2024”

Wyszczególnienie	Należności wymagalne (w zł)	w tym:	
		z tytułu dostaw i usług (w zł)	pozostałe (w zł)
2022	1.612.840,20	22.190,11	1.590.650,09
Przedsiębiorstwa niefinansowe	0,00	0,00	0,00
Gospodarstwa domowe	1.612.840,20	22.190,11	1.590.650,09
2023	1.668.545,54	5.209,07	1.663.336,47
Przedsiębiorstwa niefinansowe	0,00	0,00	0,00
Gospodarstwa domowe	1.668.545,54	5.209,07	1.663.336,47
2024	1.702.272,86	10.205,51	1.678.254,58
Przedsiębiorstwa niefinansowe	8.040,51	8.040,51	0,00
Gospodarstwa domowe	1.692.067,35	2.165,00	1.678.254,58

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań Rb-N Gminy Bodzentyn

Relacja należności wymagalnych do wykonanych dochodów ogółem kształtowała się następująco: 2,22% – w 2022 r., 2,54% – w 2023 r., 2,13% – w 2024 r.

Najwyższe kwoty zaległości z tytułu podatków i opłat lokalnych Gminy Bodzentyn w okresie objętym raportem dotyczyły: podatku od nieruchomości (157.455,13 zł w 2022 r., 222.113,54 zł w 2023 r. i 137.507,33 zł w 2024 r.), opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi (162.249,92 zł w 2022 r., 168.238,65 zł w 2023 r. i 221.453,87 zł w 2024 r.) oraz podatku rolnego (34.606,11 zł w 2022 r., 49.706,78 zł w 2023 r. i 41.117,96 zł w 2024 r.).

Ponadto w Gminie Bodzentyn występowały należności wymagalne (zaległości) związane z realizacją zadań zleconych zaklasyfikowanych do § 236 w rozdziale 85502 „Świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego”, które wynosiły odpowiednio: 1.235.092,83 zł w 2022 r., 1.203.795,30 zł w 2023 r. oraz 1.260.993,14 zł w 2024 r. Powyższe należności wymagalne stanowiły w 2022 r. 76,58%, w 2023 r. 72,15%, w 2024 r. 74,08% należności wymagalnych ogółem.

3.2. Wydatki budżetowe

Wydatki budżetowe jednostek samorządu terytorialnego są przeznaczone na realizację zadań określonych w art. 216 ust. 2 ustawy o finansach publicznych, zgodnie z którym wydatki budżetu jednostki samorządu terytorialnego są przeznaczone na realizację zadań określonych w odrębnych przepisach, a w szczególności na:

- 1) zadania własne jednostek samorządu terytorialnego,
- 2) zadania z zakresu administracji rządowej i inne zadania zlecone ustawami jednostkom samorządu terytorialnego,

- 3) zadania przejęte przez jednostki samorządu terytorialnego do realizacji w drodze umowy lub porozumienia,
- 4) zadania realizowane wspólnie z innymi jednostkami samorządu terytorialnego,
- 5) pomoc rzeczową lub finansową dla innych jednostek samorządu terytorialnego, określoną odrębną uchwałą przez organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego,
- 6) programy finansowane z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3 tej ustawy.

Zgodnie z art. 236 ust. 3 i 4 ww. ustawy, w planie wydatków bieżących wyodrębnia się w układzie działów i rozdziałów planowane kwoty wydatków bieżących, w szczególności na:

- 1) wydatki jednostek budżetowych, w tym na:
 - a) wynagrodzenia i składki od nich naliczane,
 - b) wydatki związane z realizacją ich statutowych zadań,
- 2) dotacje na zadania bieżące,
- 3) świadczenia na rzecz osób fizycznych,
- 4) wydatki na programy finansowane z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3, w części związanej z realizacją zadań jednostki samorządu terytorialnego,
- 5) wypłaty z tytułu poręczeń i gwarancji udzielonych przez jednostkę samorządu terytorialnego, przypadające do spłaty w danym roku budżetowym,
- 6) obsługę długu jednostki samorządu terytorialnego.

W planie wydatków majątkowych wyodrębnia się w układzie działów i rozdziałów planowane kwoty wydatków majątkowych, do których zalicza się wydatki na:

- 1) inwestycje i zakupy inwestycyjne, w tym na programy finansowane z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3, w części związanej z realizacją zadań jednostki samorządu terytorialnego,
- 2) zakup i objęcie akcji i udziałów,
- 3) wniesienie wkładów do spółek prawa handlowego.

Wysokość wydatków zrealizowanych w latach 2022 - 2024 przedstawia poniższa tabela.

Tabela Nr 9 „Zrealizowane wydatki budżetowe Gminy Bodzentyn w latach 2022 – 2024”

Wyszczególnienie	2022 r.		2023 r.		2024 r.	
	Wykonanie (w zł)	Wykonanie planu (w %)	Wykonanie (w zł)	Wykonanie planu (w %)	Wykonanie (w zł)	Wykonanie planu (w %)
Wydatki ogółem, z tego:	77.184.742,50	85,96	74.520.280,84	80,32	85.665.757,26	78,68
Wydatki bieżące, z tego:	66.888.755,57	91,63	59.665.590,35	93,21	66.735.053,65	94,68
- wynagrodzenia i składki od nich naliczane	22.584.819,46	98,36	24.568.732,35	96,70	28.734.804,72	103,47
- wydatki związane z realizacją zadań statutowych	14.594.743,68	91,53	15.556.318,24	84,08	14.818.117,52	79,21
- dotacje na zadania bieżące	4.658.863,34	97,85	5.685.704,69	97,38	7.702.255,13	106,96
- świadczenia na rzecz osób fizycznych	24.845.956,84	91,73	11.110.455,15	97,10	12.496.852,00	97,22
- wydatki na programy finansowane z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	204.372,25	49,08	139.758,50	100,00	218.732,48	29,53
- poręczenia i gwarancje	0,00	x	0,00	x	0,00	x
- wydatki na obsługę długu	1.780.064,44	97,53	2.604.621,42	97,11	2.764.291,80	123,12
Wydatki majątkowe, w tym:	10.295.986,93	61,30	14.854.690,49	51,64	18.930.703,61	49,31
- na programy finansowane z udziałem środków o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	5.660.162,85	62,76	7.385.326,62	97,02	0,00	0,00
- zakup i objęcie akcji i udziałów oraz wniesienie wkładów do spółek prawa handlowego	707.329,32	78,87	340.971,53	9,50	0,00	x

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych Miasta i Gminy Bodzentyn

Wydatki budżetowe Gminy Bodzentyn w latach 2022–2024 kształtowały się na zróżnicowanym poziomie: w 2023 r. zmniejszyły się w stosunku do 2022 r. (o 3,45%), w 2024 r. zostały zrealizowane na poziomie znacznie wyższym niż w 2023 r. (o 14,96%).

Plan wydatków w latach 2022–2024 został wykonany odpowiednio na poziomie 85,96%; 80,32; 78,68%. Wydatki bieżące były realizowane odpowiednio na poziomie 91,63%, 93,21%, 94,68%, natomiast wykonanie wydatków majątkowych kształtowało się na poziomie 61,30%, 51,64% i 49,31%. Przeważającą część wydatków Gminy Bodzentyn stanowiły wydatki bieżące, które w okresie objętym raportem wynosiły 86,66% – w 2022 r., 80,06% – w 2023 r., i 77,90% – w 2024 r. ogółu poniesionych wydatków.

Wśród wydatków budżetowych dominującą pozycję zajmowały:

- wydatki na wynagrodzenia i składki od nich naliczone stanowiące: w 2022 r. – 29,26%, w 2023 r. – 32,96%, w 2024 r. – 33,54% wydatków wykonanych ogółem,
- wydatki związane z realizacją zadań statutowych stanowiące w 2022 r. – 18,91%, w 2023 r. – 20,88%, w 2024 r. – 17,30% wydatków wykonanych ogółem.
- świadczenia na rzecz osób fizycznych, które stanowiły w 2022 r. – 32,19%, w 2023 r. – 14,90%, w 2024 r. – 14,58% wydatków wykonanych ogółem.

Wydatki na obsługę długu stanowiły w 2022 r. – 2,30%, w 2023 r. – 3,49%, w 2024 r. – 3,22% wydatków wykonanych ogółem. Wzrost wydatków na obsługę długu w latach 2023 – 2024 spowodowany był wzrostem zadłużenia Gminy Bodzentyn.

W okresie objętym raportem największe wydatki poniesiono w działach 801 „Oświata i wychowanie” (w 2022 r. – 22.601.157,55 zł, w 2023 r. – 26.266.904,12 zł, w 2024 r. – 33.443.152,56 zł) oraz 855 „Rodzina” (w 2022 r. – 12.986.174,27 zł, w 2023 r. – 9.677.995,97 zł, w 2024 r. – 11.057.720,54 zł). Warto zaznaczyć, że w wydatkach na oświatę największą część stanowiły wynagrodzenia i pochodne. W latach 2022–2024 kwota tych wydatków wynosiła odpowiednio: 14.984.116,82 zł, 16.134.453,95 zł i 18.755.596,63 zł, co stanowiło odpowiednio 66,30%, 61,43% i 56,08% wszystkich wydatków poniesionych na oświatę, a zarazem 66,35%, 65,67% oraz 65,27% wydatków na wynagrodzenia ogółem.

W okresie objętym raportem zrealizowano wydatki majątkowe o łącznej wartości 44.081.381,03 zł, natomiast uzyskane dotacje i środki na inwestycje wyniosły łącznie 26.268.662,95 zł. Z powyższego wynika, że w latach 2022 – 2024 zrealizowano wydatki majątkowe, które nie miały pokrycia w otrzymanych na ten cel dotacjach i środkach.

Kierunki wydatkowania środków gminy według działów klasyfikacji budżetowej w latach 2022 – 2024 przedstawiono w załączniku Nr 2 do niniejszego raportu.

Zaznaczyć jednak należy, że w 2024 r. dokonano odroczenia płatności z tytułu składek wobec Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w kwocie 1.337.509,39 zł, które wraz ze zobowiązaniami wymagalnymi w wysokości 3.403.995,80 zł (w tym dotyczącymi wydatków bieżących w kwocie 453.995,80 zł oraz wydatków majątkowych w kwocie 2.950.000,00 zł) wyniosły 4.741.505,19 zł.

Uwagę zwrócić również należy na liczne przekroczenia planowanych wydatków budżetowych występujące w 2024 r., których stan na dzień 31.12.2024 r. przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela Nr 10 „Przekroczenia wydatków w 2024 r.”

Dział - Rozdział Paragraf	Plan wg sprawozdań	Wykonanie	Zobowiązania wymagalne	Wykonanie + zobowiązania wymagalne	Różnica plan - (wyk. + zobow. wymag.)
750 - 75023 - 4010	4 157 181,37	4 369 552,26	0,00	4 369 552,26	-212 370,89
750 - 75023 - 4110	741 620,00	751 517,71	0,00	751 517,71	-9 897,71
750 - 75085 - 4010	475 722,00	498 557,23	0,00	498 557,23	-22 835,23
750 - 75085 - 4110	77 500,00	81 469,48	0,00	81 469,48	-3 969,48
757 - 75702 - 8110	2 185 196,82	2 716 291,80	0,00	2 716 291,80	-531 094,98

801 - 80101 - 2590	3 345 726,22	3 805 371,86	0,00	3 805 371,86	-459 645,64
801 - 80101 - 3020	546 285,00	649 129,15	0,00	649 129,15	-102 844,15
801 - 80101 - 4010	1 493 807,00	1 680 116,40	25 454,73	1 705 571,13	-211 764,13
801 - 80101 - 4110	1 693 861,00	1 563 116,86	131 354,07	1 694 470,93	-609,93
801 - 80101 - 4790	7 561 322,23	8 689 428,54	145 232,62	8 834 661,16	-1 273 338,93
801 - 80103 - 2590	875 263,20	1 064 520,14	0,00	1 064 520,14	-189 256,94
801 - 80103 - 3020	48 564,91	54 299,96	0,00	54 299,96	-5 735,05
801 - 80103 - 4010	66 868,00	70 538,13	0,00	70 538,13	-3 670,13
801 - 80103 - 4790	651 644,39	694 637,46	8 692,98	703 330,44	-51 686,05
801 - 80104 - 3020	80 739,77	89 706,31	0,00	89 706,31	-8 966,54
801 - 80104 - 4010	237 031,00	263 405,52	5 472,26	268 877,78	-31 846,78
801 - 80104 - 4790	1 086 387,22	1 121 400,79	23 246,51	1 144 647,30	-58 260,08
801 - 80106 - 3020	27 170,00	29 286,79	0,00	29 286,79	-2 116,79
801 - 80106 - 4110	48 682,00	49 071,48	1 175,70	50 247,18	-1 565,18
801 - 80106 - 4790	240 801,20	270 786,53	1 476,59	272 263,12	-31 461,92
801 - 80107 - 3020	29 806,17	31 919,38	0,00	31 919,38	-2 113,21
801 - 80107 - 4790	425 920,51	437 167,17	7 174,90	444 342,07	-18 421,56
801 - 80148 - 4010	862 725,34	954 534,52	14 545,22	969 079,74	-106 354,40
801 - 80149 - 4010	89 837,00	89 907,63	2 067,72	91 975,35	-2 138,35
801 - 80150 - 2590	608 525,36	612 650,82	0,00	612 650,82	-4 125,46
801 - 80150 - 3020	23 992,02	27 501,22	0,00	27 501,22	-3 509,20
801 - 80150 - 4010	173 807,29	191 553,59	2 952,86	194 506,45	-20 699,16
801 - 80150 - 4790	385 783,50	442 710,48	3 892,98	446 603,46	-60 819,96

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych Miasta i Gminy Bodzentyn

3.3. Wynik budżetu i jego finansowanie

W latach 2022-2024 budżet Gminy Bodzentyn zamknął się wynikiem deficytowym w wysokości odpowiednio 4.383.535,27 zł, 8.884.151,60 zł oraz 5.723.885,50 zł. Deficyt wykonany był niższy niż planowany o 7.110.334,76 zł w 2022 r. oraz o 4.591.934,58 zł w 2023 r., natomiast w 2024 r. przy planowanej nadwyżce budżetu w kwocie 15.069,78 zł zrealizowano deficyt budżetowy w wysokości 5.723.885,50 zł.

W poniższej tabeli zaprezentowano podstawowe wielkości dotyczące wykonania budżetu wykazywane przez Gminę Bodzentyn w sprawozdaniach budżetowych w latach 2022 – 2024.

Tabela Nr 11 „Podstawowe wielkości dotyczące wykonania budżetu Gminy Bodzentyn w latach 2022 – 2024”

Wyszczególnienie	2022		2023		2024	
	Plan	Wykonanie	Plan	Wykonanie	Plan	Wykonanie
Dochody ogółem, z tego:	78.293.186,46	72.801.207,23	79.298.519,85	65.636.129,24	108.889.213,18	79.941.871,76
- dochody bieżące	72.847.339,68	67.645.834,22	63.231.286,80	56.501.048,37	75.186.263,70	67.266.459,34
- dochody majątkowe, w tym:	5.445.846,78	5.155.373,01	16.067.233,05	9.135.080,87	33.702.949,48	12.675.412,42

- dotacje i środki przekazane na inwestycje	4.930.146,78	4.748.126,01	16.035.727,05 *	9.103.574,87	33.702.949,48	12.675.412,42
Wydatki ogółem, z tego:	89.787.056,49	77.184.742,50	92.774.606,03	74.520.280,84	108.874.143,40	85.665.757,26
- wydatki bieżące	72.991.822,34	66.888.755,57	64.009.465,81	59.665.590,35	70.482.525,50	66.735.053,65
- wydatki majątkowe	16.795.234,15	10.295.986,93	28.765.140,22	14.854.690,49	38.391.617,90	18.930.703,61
Wynik budżetu	-11.493.870,03	-4.383.535,27	-13.476.086,18	-8.884.151,60	15.069,78	-5.723.885,50
- wynik bieżący	-144.482,66	757.078,65	-778.179,01	-3.164.541,98	4.703.738,20	531.405,69
- wynik majątkowy	- 11.349.387,37	-5.140.613,92	-12.697.907,17	- 5.719.609,62	- 4.688.668,42	- 6.255.291,19
- stopień sfinansowania wydatków majątkowych dotacjami i środkami przekazanymi na inwestycje	29,35	46,12	55,75	61,28	87,79	66,96
Wynik operacyjny (art. 242 uofp)	7.902.107,37	10.603.668,68	6.910.627,17	4.540.692,22	5.301.388,42	1.145.286,91
Przychody ogółem, z tego:	12.346.590,02	14.146.590,03	14.688.806,18	14.745.234,20	597.650,22	8.999.533,73
- kredyty i pożyczki	4.300.000,00	4.300.000,00	7.000.000,00	7.000.000,00	0,00	0,00
- niewykorzystane środki pieniężne, o których mowa w art. 217 ust. 2 pkt 8 ustawy o finansach publicznych	7.426.966,89	9.226.966,89	7.688.806,18	7.688.806,18	597.650,22	613.881,22
- wolne środki, o których mowa w art. 217 ust. 2 pkt 6 ustawy o finansach publicznych	619.623,14	619.623,14	0,00	16.428,02	0,00	0,00
- stan niespłaconych na koniec okresu sprawozdawczego zobowiązań przeznaczonych na cel, o którym mowa w art. 89 ust. 1 pkt 1 ustawy o finansach publicznych	0	0	0	0,00	0	8.385.652,51
- spłata udzielonych pożyczek	0,00	0,00	0,00	40.000,00	0,00	0,00
Rozchody ogółem, z tego:	852.720,00	2.052.720,00	1.212.720,00	5.252.720,00	612.720,00	2.612.720,00
- spłata kredytów i pożyczek	852.720,00	852.720,00	1.212.720,00	1.212.720,00	612.720,00	612.720,00
- udzielone pożyczki	0,00	1.200.000,00	0,00	4.040.000,00	0,00	2.000.000,00

Zródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych Miasta i Gminy Bodzentyn

W 2022 r. Gmina Bodzentyn zaciągnęła kredyt długoterminowy w kwocie 4.300.000,00 zł z przeznaczeniem na sfinansowanie planowanego deficytu budżetu spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań z tytułu pożyczek i kredytów.

W 2023 r. Gmina Bodzentyn zaciągnęła kredyty długoterminowe w łączne kwocie 7.000.000,00 zł z przeznaczeniem na sfinansowanie planowanego deficytu budżetu oraz spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań z tytułu kredytów i pożyczek.

W okresie objętym raportem rozchody budżetu zostały zrealizowane zgodnie z planem. Należy zaznaczyć, że w 2024 r. uchwałą nr IV/18/2024 Rady Miejskiej z dnia 25.06.2024 r. w sprawie zmian w budżecie Gminy Bodzentyn dokonano zmniejszenia planowanej kwoty rozchodów o kwotę 1.080.000,00 zł.

Deficyt budżetu 2023 r. został w znacznej części sfinansowany źródłami niedopuszczalnymi w świetle ustawy o finansach publicznych, tj. niewykorzystanymi środkami pieniężnymi, o których mowa w art. 217 ust. 2 pkt 8 ustawy o finansach publicznych (ww. środki powinny pozostawać na dzień 31 grudnia na rachunkach bankowych Gminy i w kolejnym roku stanowić przychody, które mogą być przeznaczone wyłącznie na cele określone w przepisach szczególnych dotyczących wykonania budżetu, co szczegółowo opisano w części dotyczącej wyników działalności kontrolnej niniejszego raportu.

Zgodnie z zasadą równoważenia się (bilansowania) budżetu różnica pomiędzy sumą dochodów i przychodów, a sumą wydatków i rozchodów powinna wynosić 0 lub być wartością dodatnią. Zarówno w 2024 r., jak i w ubiegłych latach objętych raportem ww. wartość jest dodatnia, przy czym dla 2024 r. wynosi 662.928,23 zł, jednakże po skorygowaniu jej o środki niespłaconego na koniec 2024 r. kredytu na sfinansowanie przejściowego deficytu budżetu w kwocie 8.385.652,51 zł, wartość ta jest ujemna i wynosi – 7.722.724,28 zł. Oznacza to, że wydatki i rozchody budżetu 2024 r. zostały pokryte z innych źródeł niż określone w budżecie Gminy, głównie środkami kredytu zaciągniętego na sfinansowanie przejściowego deficytu budżetu, który nie został spłacony na dzień 31.12.2024 r. Należy mieć również na uwadze, że na koniec 2024 r. wystąpiły zobowiązania wymagalne oraz zobowiązania, co do których odroczone termin płatności.

Miernikiem kondycji finansowej jednostki samorządu terytorialnego jest tzw. wynik operacyjny, tj. różnica między dochodami bieżącymi i wydatkami bieżącymi. Wynik dodatni – nadwyżka operacyjna – wskazuje, że daną jednostkę stać na działania inwestycyjne, na które może przeznaczyć własne środki. Możliwe jest również zaciąganie nowych zobowiązań przy zachowaniu bieżącej płynności. Deficyt operacyjny jest natomiast sygnałem, że jednostka samorządu terytorialnego nie jest w stanie realizować podstawowych zadań bieżących i działa ponad swoje możliwości finansowe.

W 2022 r. osiągnięto nadwyżkę operacyjną w wysokości 757.078,65 zł, a w 2023 r. deficyt operacyjny w kwocie 3.164.541,98 zł. W 2024 r. ponownie wypracowano nadwyżkę operacyjną w wysokości 531.405,69 zł, ale na koniec 2024 r. pozostały zobowiązania wymagalne dotyczące wydatków bieżących, które łącznie z odroczonymi składkami wobec Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wyniosły 1.791.505,19 zł, zatem po skorygowaniu uzyskanej nadwyżki o wartość ww. zobowiązań powstałby deficyt operacyjny 2024 r. w wysokości 1.260.099,50 zł.

Zgodnie z art. 242 ust. 2–4 ustawy o finansach publicznych na koniec roku budżetowego wykonane wydatki bieżące nie mogą być wyższe niż wykonane dochody bieżące powiększone o przychody, o których mowa w art. 217 ust. 2 pkt 5, 7 i 8, z zastrzeżeniem ust. 3 i 4. Wykonane wydatki bieżące mogą być wyższe niż wykonane dochody bieżące powiększone o nadwyżkę budżetową z lat ubiegłych jedynie o kwotę związaną z realizacją wydatków bieżących z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2, w przypadku gdy środki te nie zostały przekazane w danym roku budżetowym. W przypadku równoważenia wydatków bieżących środkami, o których mowa w art. 217 ust. 2 pkt 8, ocena spełnienia zasady określonej w ust. 2 za rok poprzedzający rok budżetowy następuje po wyeliminowaniu kwot związanych z tymi środkami. Stosownie do art. 6 ustawy z dnia 15 września 2022 r. o zmianie ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2022 r. poz. 1964) do ustalenia na lata 2023–2025 relacji, o której mowa w art. 242 ust. 1 i 2 ustawy o finansach publicznych, dochody bieżące jednostki samorządu terytorialnego mogą być powiększone także o przychody, o których mowa w art. 217 ust. 2 pkt 6 ustawy o finansach publicznych.

Różnica pomiędzy dochodami bieżącymi a wydatkami bieżącymi skorygowanymi o środki, o których mowa w art. 217 ust. 2 pkt 6 u w okresie objętym raportem wynosiła odpowiednio 10.603.668,68 zł, 4.540.692,22 i 1.145.286,91 zł. Zatem relacja, o której mowa w art. 242 ust. 2 ustawy o finansach publicznych została spełniona dopiero po uwzględnieniu środków, o których mowa w art. 217 ust. 2 pkt 6 ustawy o finansach publicznych na podstawie ww. art. 6 ustawy z dnia 15 września 2022 r. o zmianie ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego oraz niektórych innych ustaw.

4. Zadłużenie Gminy Bodzentyn

Ustawa o finansach publicznych w art. 72 ust. 1 określa tytuły dłużne tworzące państwowy dług publiczny. Dług ten obejmuje zobowiązania jednostek sektora finansów publicznych dotyczące wyemitowanych papierów wartościowych, zaciągniętych kredytów i pożyczek, przyjętych depozytów oraz zobowiązań wymagalnych, wynikających z odrębnych ustaw, prawomocnych orzeczeń sądów lub ostatecznych decyzji administracyjnych, a także zobowiązań uznanych za bezsporne przez jednostkę będącą dłużnikiem. Przy czym na podstawie art. 72 ust. 1a tej ustawy, tytuły dłużne, o których mowa w ust. 1 pkt 1-3, obejmują zobowiązania finansowe wynikające

ze stosunków prawnych, które nazwą odpowiadają tym tytułom dłużnym, oraz z innych stosunków prawnych, które wywołują skutki ekonomiczne podobne do skutków wynikających z papierów wartościowych opiewających na wierzytelności pieniężne, umów kredytów i pożyczek oraz przyjętych depozytów.

Zgodnie z art. 89 ust. 1 ustawy o finansach publicznych jednostki samorządu terytorialnego mogą zaciągać kredyty i pożyczki oraz emitować papiery wartościowe na:

- 1) pokrycie występującego w ciągu roku przejściowego deficytu budżetu jednostki samorządu terytorialnego,
- 2) finansowanie planowanego deficytu budżetu jednostki samorządu terytorialnego,
- 3) spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań z tytułu emisji papierów wartościowych oraz zaciągniętych pożyczek i kredytów,
- 4) wyprzedzające finansowanie działań finansowanych ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej.

Ponadto w myśl art. 90 ww. ustawy na finansowanie wydatków na inwestycje i zakupy inwestycyjne, w tym ujęte w ramach przedsięwzięć, o których mowa w art. 226 ust. 3, jednostki samorządu terytorialnego mogą zaciągać pożyczki w państwowych funduszach celowych oraz w państwowych i samorządowych osobach prawnych zaliczanych do sektora finansów publicznych, o ile ustawa tworząca fundusz lub osobę prawną tak stanowi.

Według danych wykazanych w sprawozdaniach Rb-Z o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji kwota zadłużenia Gminy Bodzentyn wynosiła na dzień:

- 31 grudnia 2022 r. – 29.379.252,61 zł,
- 31 grudnia 2023 r. – 34.668.857,61 zł,
- 31 grudnia 2024 r. – 45.845.785,92 zł.

Strukturę długu Gminy Bodzentyn w latach 2022–2024 przedstawia poniżej tabela.

Tabela Nr 12 „Struktura długu Gminy Bodzentyn w latach 2022 – 2024”

Lp.	Wyszczególnienie	31.12.2022 r. (w zł)	31.12.2023 r. (w zł)	31.12.2024 r. (w zł)
I.	Zobowiązania wg tytułów dłużnych	29.379.252,61	34.668.857,61	45.845.785,92
1.	Kredyty i pożyczki, w tym:	29.379.252,61	34.668.857,61	42.441.790,12
1.1.	krótkoterminowe	0,00	0,00	8.385.652,51
1.2.	długoterminowe	29.379.252,61	34.668.857,61	34.056.137,61
2.	Zobowiązania wymagalne	0,00	0,00	3.403.995,80
II.	Wartość nominalna niewymagalnych (potencjalnych) zobowiązań z tytułu udzielonych poręczeń i gwarancji na koniec okresu sprawozdawczego	24.608.803,94	22.964.328,24	20.909.840,93

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań Rb-Z i Rb-28S

Znaczny wzrost długu na dzień 31.12.2024 r. spowodowany był niespłaceniem kredytu krótkoterminowego w kwocie 8.385.652,51 zł zaciągniętego w 2024 r. na sfinansowanie przejściowego deficytu budżetu. Niekorzystną sytuację w zakresie kształtowania się kwoty długu pogłębiło również występowanie zobowiązań wymagalnych w kwocie 3.403.995,80 zł. Dług Gminy Bodzentyn na koniec 2024 r. jest wyższy o 12.869.648,31 zł od prognozowanej kwoty długu na etapie uchwalania budżetu. W latach 2023-2024 nastąpił zatem systematyczny wzrost długu odpowiednio o 18,00% i 32,24% w stosunku do roku poprzedniego.

Należy zaznaczyć, że kredyty i pożyczki krótkoterminowe mogą być zaciągane przez organ wykonawczy gminy na pokrycie występującego w ciągu roku przejściowego deficytu budżetu na podstawie upoważnienia udzielonego przez organ stanowiący, przy czym na mocy art. 89 ust. 2 ustawy o finansach publicznych podlegają one spłacie w tym samym roku, w którym zostały zaciągnięte. Wykazywane przez Gminę na dzień 31.12.2024 r. zobowiązanie w wysokości 8.385.652,51 zł zostało zaciągnięte na podstawie upoważnienia udzielonego przez Radę Miejską i powinno zostać spłacone na dzień 31.12.2024 r.

Występujące na dzień 31.12.2024 r. zobowiązania wymagalne dotyczyły:

- wynagrodzeń i składek od nich naliczanych – 443.718,80 zł,
- pozostałych wydatków bieżących – 10.277,00 zł,
- wydatków majątkowych – 2.950.000,00 zł.

Generowanie zobowiązań wymagalnych narusza podstawową zasadę finansów publicznych obligującą jednostki sektora finansów publicznych do dokonywania wydatków publicznych w wysokości i terminach wynikających z wcześniej zaciągniętych zobowiązań, a także prowadzi do zapłaty odsetek za zwłokę.

Wartość nominalna niewymagalnych (potencjalnych) zobowiązań z tytułu udzielonych poręczeń i gwarancji na koniec okresu sprawozdawczego na dzień 31.12.2024 r. w kwocie 20.909.840,93 zł dotyczy poręczenia pożyczki zaciągniętej przez Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Bodzentyn Sp. z o.o.

Na sytuację finansową Gminy Bodzentyn istotny wpływ miało umorzenie pożyczek udzielonych w latach 2022-2023 w łącznej kwocie 5.200.000,00 zł oraz umorzenie podatku od nieruchomości w 2022 r. w kwocie 1.187.410,44 zł Przedsiębiorstwu Usług Komunalnych w Bodzentynie Sp. z o.o. Z budżetu Gminy Bodzentyn również w 2024 r. udzielono pożyczki dla ww. Spółki w kwocie 2.000.000,00 zł, która nie została spłacona na dzień 31.12.2024 r.

Zgodnie z art. 243 ustawy o finansach publicznych jednostki samorządu terytorialnego stosują indywidualne wskaźniki spłaty zadłużenia, których przekroczenie powoduje bardzo daleko idące konsekwencje – niemożność uchwalenia budżetu, konsekwencją czego jest konieczność opracowania i wdrożenia programu postępowania naprawczego. Obowiązujące obecnie rozwiązanie ustawowe zakłada, że roczna kwota rozchodów z tytułu spłaty długu oraz wydatków związanych z jego obsługą (odsetki i dyskonto) limitowana jest relacją spłaty zobowiązań, określoną przez ustawodawcę w art. 243 ust. 1 ustawy o finansach publicznych, zgodnie z którym w prognozie kwoty długu, stanowiącej integralną część wieloletniej prognozy finansowej, jednostka samorządu terytorialnego musi potwierdzić zachowanie przedmiotowej relacji przez cały okres, na jaki przyjęta jest prognoza. Ww. relacja zakłada porównanie dwóch wyrażonych procentowo wartości, czyli kwoty spłaty i maksymalnego wskaźnika spłaty, obliczonego na podstawie danych finansowych z siedmiu lat poprzedzających rok budżetowy, według wzoru ustalonego we wskazanym przepisie. Podkreślić należy, że relacja z art. 243 ust. 1 ustawy nie limituje kwoty długu, lecz poziom jego spłaty w poszczególnych latach objętych prognozą długu. Jednocześnie dane zawarte w wieloletniej prognozie finansowej w tym zakresie określają też potencjalną zdolność jednostki samorządu terytorialnego do zaciągania i spłaty nowych zobowiązań, które będą musiały być uwzględnione w relacji spłat zobowiązań. Na podstawie i zasadach określonych w art. 243 ust. 3 i 3a ustawy wyłączeniem z limitu spłaty zobowiązań podlegają spłaty zobowiązań (wraz z odsetkami) zaciągane w związku z realizacją zadań z udziałem środków pochodzących z budżetu UE.

Stosownie do art. 296c ust. 2 ustawy o finansach publicznych, w latach 2024-2029 łączna kwota długu jednostki samorządu terytorialnego, która prognozowała na koniec danego roku niezachowanie relacji, o której mowa w art. 243 ust. 1, nie może przekraczać 100 % wykonanych w tym roku budżetowym dochodów ogółem tej jednostki, pomniejszonych o kwoty wykonanych dotacji i środków o podobnym charakterze oraz powiększonych o przychody z tytułów określonych w art. 217 ust. 2 pkt 4-8 nieprzeznaczone na sfinansowanie deficytu budżetowego. Na koniec 2024 r. ww. relacja wynosi 93,91%.

5. Ocena sytuacji finansowej Gminy Bodzentyn i jej wpływ na możliwość wykonywania ustawowych zadań w latach następnych.

Miasto i Gmina Bodzentyn jest w trudnej sytuacji finansowej, o czym świadczy:

- niedokonanie spłaty kredytu w rachunku bieżącym zaciągniętego na sfinansowanie przejściowego deficytu budżetu 2024 r.,
- finansowanie w latach 2022-2024 wydatków budżetu oraz deficytu z niedozwolonych przepisami źródeł, konsekwencją czego było m.in. niedokonanie zwrotu środków na rachunek Rządowego Funduszu

Rozwoju Mieszkalnictwa, a w związku z tym powstanie zobowiązań wymagalnych z tego tytułu na dzień 31.12.2024 r. w kwocie 2.950.000,00 zł,

- nieprzekazanie środków finansowych dla podległych jednostek oświatowych celem wypłaty wynagrodzeń pracownikom oraz uregulowania składek ZUS, co doprowadziło do nieterminowej wypłaty wynagrodzeń przez te jednostki, wystąpienia zobowiązań wymagalnych, a także konieczności odroczenia terminu płatności składek do ZUS oraz opłaty prolongacyjnej,
- systematyczny wzrost kwoty długu Gminy Bodzentyn w latach 2022-2024, tj. z kwoty 29.379.252,61 zł w 2022 r. do kwoty 45.845.785,92 zł w 2024 r.

Przyczynami trudnej sytuacji finansowej Miasta i Gminy były w szczególności:

- planowanie poszczególnych pozycji dochodów budżetowych w wysokościach przewyższających realne możliwości ich pozyskania, a wydatków w wysokościach niezapewniających terminowe regulowanie wcześniej zaciągniętych zobowiązań, a więc nierealistyczność założeń budżetu,
- brak należytego monitorowania sytuacji finansowej gminy oraz procesów związanych z wykonaniem budżetu,
- brak skutecznego nadzoru nad Przedsiębiorstwem Usług Komunalnych Bodzentyn, Sp. z o.o. (zw. dalej Spółką), której gmina powierzyła wykonywanie zadania własnego polegającego na świadczeniu usług związanych z zaopatrywaniem mieszkańców gminy w wodę oraz odprowadzaniem i oczyszczeniem ścieków, utrzymaniem czystości, w celu oceny jego kondycji ekonomiczno-finansowej,
- brak należytego realizowania postanowień umowy wykonawczej zawartej ze Spółką w zakresie wypłaty rocznej rekompensaty, co przyczyniło się do jej trudnej sytuacji finansowej,
- udzielanie z budżetu gminy Bodzentyn pożyczek krótkoterminowych dla Spółki, a następnie ich umarzanie,
- wydanie decyzji umarzającej Spółce podatek od nieruchomości w 2022 r. w kwocie 1.187.410,44 zł skutkującej uszczupleniem dochodów Gminy Bodzentyn,
- niezapewnienie adekwatnej, skutecznej i efektywnej kontroli zarządczej w zakresie zgodności działalności z przepisami prawa, o której mowa w art. 68 ust. 2 pkt 1 ustawy o finansach publicznych, co należało do obowiązków Burmistrza Miasta i Gminy Bodzentyn zgodnie z art. 69 ust. 1 pkt 2 tej ustawy,
- brak współpracy organów gminy, co skutkowało tym, że od połowy października 2024 r. Rada Miejska w Bodzentynie nie podejmowała jakichkolwiek czynności, w tym m.in. nie uchwaliła w terminie wskazanym przez Kolegium Regionalnej Izby Obrachunkowej w Kielcach Programu Postępowania Naprawczego dla Gminy Bodzentyn, co dodatkowo pogłębiło trudną sytuację finansową Gminy.

Na dzień 31.12.2024 r. Gmina Bodzentyn posiadała zobowiązania dłużne z nw. tytułów:

- długoterminowe kredyty, pożyczki oraz wyemitowane obligacje komunalne w kwocie 34.056.137,61 zł,
- kredyt krótkoterminowy w kwocie 8.385.652,51 zł zaciągnięty na sfinansowanie przejściowego deficytu budżetu,
- zobowiązania wymagalne w kwocie 3.403.995,80 zł.

Zatem łączna kwota długu Gminy Bodzentyn na koniec 2024 r. wyniosła 93,91% wykonanych w tym roku budżetowym dochodów ogółem tej jednostki, pomniejszonych o kwoty wykonanych dotacji i środków o podobnym charakterze oraz powiększonych o przychody z tytułów określonych w art. 217 ust. 2 pkt 4-8 ustawy o finansach publicznych nieprzeznaczone na sfinansowanie deficytu budżetowego, a więc nie przekroczyła dopuszczalnego limitu określonego w art. 296c ust. 2 ustawy o finansach publicznych.

Nie mniej jednak Gmina Bodzentyn nie dokonała w 2024 roku płatności z tytułu składek wobec ZUS w kwocie 1.337.509,39 zł, które to zobowiązania nie powiększyły długu Gminy Bodzentyn w związku z podpisaniem umowy odraczającej ww. płatności.

Gmina Bodzentyn posiada również niewymagalne (potencjalne) zobowiązania z tytułu poręczenia udzielonego dla Spółki, które na koniec 2024 r. wyniosły 20.909.840,93 zł. Istnieje zatem zagrożenie, że w przypadku pogarszającej się sytuacji finansowej Spółki oraz braku możliwości regulowania przez nią zobowiązań, mogą one w przyszłości obciążyć budżet Gminy Bodzentyn.

Analiza sytuacji finansowej Gminy Bodzentyn w latach 2022-2024 wskazuje, że Gmina Bodzentyn aktualnie nie ma możliwości wykonywania ustawowych zadań, nie będzie w stanie spłacić zobowiązań dłużnych, jak również zrealizować budżetu roku 2025 jeśli nie zostanie jej udzielona pożyczka z budżetu państwa.

Przedstawiona w raporcie ocena sytuacji finansowej Gminy Bodzentyn wskazuje na konieczność monitorowania wyników realizacji budżetu i poziomu zadłużenia oraz przede wszystkim podejmowania działań korygujących wielkości budżetowe w przypadku niższej od planowanej realizacji dochodów.

W celu poprawy sytuacji finansowej Miasta i Gminy Bodzentyn zaleca się przestrzeganie podstawowych zasad prowadzenia gospodarki finansowej, w szczególności poprzez:

- podjęcie działań mających na celu uzyskanie pożyczki z budżetu państwa (mając na uwadze przesłanki wynikające z art. 224 ustawy o finansach publicznych oraz rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie pożyczek z budżetu państwa udzielanych jednostkom samorządu terytorialnego w ramach postępowań ostrożnościowych lub naprawczych (Dz.U. z 2010 r. Nr 257 poz. 1730)),
- stałe monitorowanie poziomu długu i związanego z nim indywidualnego wskaźnika spłaty zobowiązań, określonego w art. 243 ustawy o finansach publicznych, a także wszystkich elementów składowych kształtujących i wpływających na relację określoną w ww. przepisie prawa,
- realne planowanie dochodów, w szczególności z podatków i opłat lokalnych oraz podjęcie i przeprowadzenie działań na rzecz optymalizacji dochodów z ww. źródeł – w tym celu rozważyć możliwość uchwalenia stawek podatkowych w mniejszym stopniu obniżonych w stosunku do stawek maksymalnych,
- planowanie wydatków na poziomie umożliwiającym terminowe regulowanie zobowiązań, aby zabezpieczyły środki na płatności wynikające z zaciągniętych umów i zobowiązań, w tym publicznoprawnych, z tytułu wynagrodzeń, składek i pochodnych, rozpoczętych inwestycji oraz stanowiły nieprzekraczalny limit stosownie do zapisów art. 52 ust. 1 ustawy o finansach publicznych,
- optymalizowanie wydatków budżetowych, poprzez podejmowanie działań oszczędnościowych celem poprawy kondycji finansowej Gminy,
- rezygnację z realizacji wszystkich zadań nieobligatoryjnych i niepodejmowanie nowych inwestycji, w tym rezygnację z udziału w konkursach i naborach wniosków na dofinansowanie zadań środkami zewnętrznymi (w których udział wiąże się z zapewnieniem wkładu własnego) bądź wycofanie wniosków już złożonych,
- realizowanie postanowień umowy wykonawczej zawartej ze Spółką w zakresie wypłaty rocznej rekompensaty,
- zaprzestanie angażowania w wykonanie budżetu środków niedozwolonych w świetle art. 217 ust. 2 ustawy o finansach publicznych,
- uchwalanie budżetów nadwyżkowych lub zrównoważonych na kolejne lata budżetowe celem spłaty wcześniej zaciągniętych zobowiązań oraz pożyczki z budżetu państwa przy jednoczesnym zachowaniu realistyczności Wieloletniej Prognozy Finansowej,
- zachowanie dyscypliny finansów publicznych oraz działanie organów Gminy Bodzentyn zgodne z prawem i podjętą uchwałą w sprawie Programu Postępowania Naprawczego na lata 2025-2027,
- wdrożenie skutecznych mechanizmów kontrolnych, które zapewnią prawidłową i oszczędną gospodarkę finansową, w tym dochodzenia zaległości budżetowych, terminowego regulowania zobowiązań,
- zapewnienie skutecznego nadzoru nad Spółką umożliwiającego szybkie reagowanie w sytuacjach pogorszenia wyników jej działalności.

Zdaniem Kolegium podjęcie skutecznych i konsekwentnych działań mających na celu poprawę sytuacji finansowej Gminy Bodzentyn polegających z jednej strony na dążeniu do maksymalizacji dochodów budżetowych (przy ich realistycznym planowaniu) z drugiej zaś strony na ograniczeniu wydatków bieżących oraz majątkowych z jednoczesną restrukturyzacją długu może pozwolić Gminie Bodzentyn realizować zadania ustawowe w kolejnych latach.

Wykaz załączników:

- Załącznik Nr 1 „Wykonanie dochodów budżetowych wg działów klasyfikacji budżetowej w latach 2022 – 2024”
- Załącznik Nr 2 „Wykonanie wydatków budżetowych wg działów klasyfikacji budżetowej w latach 2022 – 2024”
- Załącznik Nr 3 „Zestawienie skutków obniżenia górnych stawek podatków oraz skutków decyzji wydanych przez organ podatkowy na podstawie ustawy Ordynacja podatkowa w latach 2022-2024”.

Wykaz tabel:

- Tabela Nr 1 „Struktura gruntów stanowiących własność Gminy Bodzentyn”
- Tabela Nr 2 „Lokale mieszkalne wynajęte osobom fizycznym”
- Tabela Nr 3 „Wartość udziałów Gminy Bodzentyn w spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością”
- Tabela Nr 4 „Struktura budynków stanowiących własność Gminy Bodzentyn”
- Tabela Nr 5 „Ilość uchwał i zarządzeń objętych nadzorem Izby w latach 2022 – 2024”
- Tabela Nr 6 „Opinie wydane w latach 2022 – 2024 w sprawach Gminy Bodzentyn”
- Tabela Nr 7 „Zrealizowane dochody budżetowe Gminy Bodzentyn w latach 2022 – 2024”
- Tabela Nr 8 „Należności wymagalne Gminy Bodzentyn w latach 2022 – 2024”
- Tabela Nr 9 „Zrealizowane wydatki budżetowe Gminy Bodzentyn w latach 2022 – 2024”
- Tabela Nr 10 „Przekroczenia wydatków w 2024 r.”
- Tabela Nr 11 „Podstawowe wielkości dotyczące wykonania budżetu Gminy Bodzentyn w latach 2022 – 2024”
- Tabela Nr 12 „Struktura długu Gminy Bodzentyn w latach 2022 – 2024”.

Wykonanie dochodów budżetowych wg działów klasyfikacji budżetowej w latach 2022–2024

Dział	2022			2023			2024		
	Plan (w zł)	Wykonanie (w zł)	Wykonanie (w %)	Plan (w zł)	Wykonanie (w zł)	Wykonanie (w %)	Plan (w zł)	Wykonanie (w zł)	Wykonanie (w %)
Ogółem	78.293.186,46	72.801.207,23	93	79.298.519,85	65.636.129,24	82,08	108.889.213,18	79.941.871,76	73,4
010	880.706,83	787.820,46	89,5	5.602.247,73	617.845,73	11	10.568.113,22	10.064.580,30	95,2
400	1.748.000,00	1.709.291,15	97,8	2.376.636,40	1.444.335,08	60,8	0	0	-
600	6.000,00	1.000,00	16,7	283.720,40	205.983,40	72,6	2.285.318,00	2.119.717,84	92,8
630	0	0	-	0	0	-	2.023.781,14	0	0
700	240.094,79	145.562,35	60,6	3.139.612,78	3.140.506,50	100	187.725,00	280.494,92	149,4
720	342.780,00	342.780,00	100	0	4.259,10	-	0	241.949,78	-
750	382.010,34	232.322,21	60,8	236.889,90	222.520,06	93,9	1.823.544,63	267.691,05	14,7
751	2.377,00	2.377,00	100	151.790,00	151.713,65	99,9	316.011,00	309.327,58	97,9
754	1.015.000,00	925.342,42	91,2	623.119,32	354.592,53	56,9	1.629.847,61	109.937,52	6,7
756	19.291.209,89	16.374.395,93	84,9	20.444.190,10	15.320.371,24	74,9	24.730.073,24	20.099.801,47	81,3
758	18.852.327,62	18.897.839,18	100,2	23.194.477,20	23.292.641,12	100,4	25.994.695,80	25.874.228,30	99,5
801	877.777,37	817.263,01	93,1	2.720.555,13	1.718.407,43	63,2	10.089.388,04	4.303.365,06	42,7
851	2.510,00	2.320,42	92,4	2.800,00	2.227,00	79,5	1.140,00	1.070,00	93,9
852	3.334.265,36	2.871.180,43	86,1	1.120.829,20	1.077.752,49	96,2	3.121.959,32	2.815.799,25	90,2
853	11.262.126,00	10.316.210,00	91,6	1.033.912,00	870.954,09	84,2	90.516,00	67.586,00	74,7
854	133.560,00	109.734,85	82,2	119.895,00	95.678,43	79,8	75.450,00	59.211,86	78,5
855	13.286.447,00	12.885.958,41	97	9.690.991,67	9.587.497,07	98,9	11.393.497,15	10.982.770,56	96,4
900	6.484.955,06	6.228.769,91	96	8.519.426,52	7.113.188,82	83,5	12.708.143,97	2.077.501,68	16,3
921	150.000,00	150.000,00	100	36.750,00	414.979,00	1.129,2	1.850.009,06	266.382,73	14,4
926	1.039,50	1.039,50	100	676,5	676,5	100	0	455,86	-

Źródło: Opracowane własne na podstawie sprawozdań budżetowych

Wykonanie wydatków budżetowych wg działów klasyfikacji budżetowej w latach 2022–2024

Dział	2022			2023			2024		
	Plan (w zł)	Wykonanie (w zł)	Wykonanie (w %)	Plan (w zł)	Wykonanie (w zł)	Wykonanie (w %)	Plan (w zł)	Wykonanie (w zł)	Wykonanie (w %)
Ogółem	89.787.056,49	77.184.742,50	86,0	92.774.606,03	74.520.280,84	80,3	108.874.143,40	85.665.757,26	78,7
010	591.939,83	429.425,76	72,5	6.410.306,65	904.049,01	14,1	11.441.572,42	10.674.118,62	93,3
400	1.748.000,00	102.502,59	5,9	2.831.966,45	2.831.966,45	100,0	0,00	0,00	-
600	4.553.417,49	4.242.525,68	93,2	2.527.824,44	1.752.802,03	69,3	6.306.787,52	3.889.469,60	61,7
630	98.612,36	98.228,55	99,6	403.823,82	22.140,00	5,5	2.399.354,59	1.140.082,00	47,5
700	869.044,57	782.594,08	90,1	3.738.071,00	679.160,63	18,2	3.194.632,00	128.065,91	4,0
710	160.095,00	109.937,75	68,7	140.000,00	107.822,11	77,0	102.001,02	73.028,48	71,6
720	342.780,00	0,00	0,0	342.780,00	342.780,00	100,0	0,00	0,00	-
750	6.759.107,93	6.582.378,22	97,4	7.486.143,15	7.073.616,16	94,5	7.894.933,73	8.070.189,91	102,2
751	2.377,00	2.377,00	100,0	151.790,00	151.713,65	99,9	316.011,00	309.327,58	97,9
754	1.513.982,52	1.133.362,98	74,9	1.423.381,38	940.182,93	66,1	2.867.487,81	404.734,13	14,1
757	1.824.973,05	1.780.064,44	97,5	2.682.000,00	2.604.621,42	97,1	3.950.555,23	2.764.291,80	70,0
758	8.105,71	0,00	0,0	28.407,47	23.441,66	82,5	51.000,00	0,00	0,0
801	24.103.408,12	22.601.157,55	93,8	28.702.022,24	26.266.904,12	91,5	38.014.803,28	33.443.152,56	88,0
851	484.778,58	359.419,51	74,1	398.107,81	298.250,63	74,9	416.865,33	299.504,03	71,8
852	5.007.727,77	4.437.892,78	88,6	3.178.999,12	2.596.061,11	81,7	5.355.881,34	4.331.100,51	80,9
853	11.286.126,00	9.750.439,14	86,4	1.629.648,24	1.466.690,33	90,0	100.516,00	65.516,00	65,2
854	148.005,00	136.355,17	92,1	132.718,00	118.712,67	89,4	86.950,00	74.361,14	85,5
855	14.479.723,60	12.986.174,27	89,7	9.817.944,99	9.677.995,97	98,6	11.518.444,75	11.057.720,54	96,0
900	13.576.378,35	9.703.691,54	71,5	15.108.597,40	11.327.961,78	75,0	11.400.348,30	6.529.131,98	57,3
921	1.961.969,72	1.690.226,60	86,1	5.337.573,87	5.075.845,90	95,1	2.870.837,08	1.907.605,91	66,4
926	266.503,89	255.988,89	96,1	302.500,00	257.562,28	85,1	585.162,00	504.356,56	86,2

Źródło: Opracowane własne na podstawie sprawozdań budżetowych

Zestawienie skutków obniżenia górnych stawek podatków oraz skutków decyzji wydanych przez organ podatkowy na podstawie ustawy Ordynacja podatkowa w latach 2022–2024

Wyszczególnienie	2022				2023				2024			
	Wykonanie (w zł)	Skutki obniżenia górných stawek podatków obliczone za okres sprawozdawczy (w zł)	Skutki decyzji wydanych przez organ podatkowy na podstawie ustawy – Ordynacja podatkowa, obliczone za okres sprawozdawczy		Wykonanie (w zł)	Skutki obniżenia górných stawek podatków obliczone za okres sprawozdawczy (w zł)	Skutki decyzji wydanych przez organ podatkowy na podstawie ustawy – Ordynacja podatkowa, obliczone za okres sprawozdawczy		Wykonanie (w zł)	Skutki obniżenia górných stawek podatków obliczone za okres sprawozdawczy (w zł)	Skutki decyzji wydanych przez organ podatkowy na podstawie ustawy – Ordynacja podatkowa, obliczone za okres sprawozdawczy	
			umorzone zaległości podatkowe (w zł)	rozłożone na raty, odroczenie terminu płatności, zwolnienie z obowiązku pobrania, ograniczenie poboru (w zł)			umorzone zaległości podatkowe (w zł)	rozłożone na raty, odroczenie terminu płatności, zwolnienie z obowiązku pobrania, ograniczenie poboru (w zł)			umorzone zaległości podatkowe (w zł)	rozłożone na raty, odroczenie terminu płatności, zwolnienie z obowiązku pobrania, ograniczenie poboru (w zł)
Ogółem dochody podatkowe	4.879.122,43	5.447.033,01	1.194.653,44	0,00	5.694.824,17	6.575.686,14	8.032,95	131.150,00	6.376.473,03	7.869.601,82	132.529,00	170.551,00
Podatek rolny	680.712,44	338.894,78	1.693,00	0,00	760.113,27	448.825,36	963,00	0,00	914.566,27	577.487,54	283,00	0,00
Podatek od nieruchomości	2.339.127,20	2.575.061,84	1.192.919,44	0,00	2.835.755,85	3.015.538,29	7.059,95	131.150,00	3.416.355,52	3.642.314,93	132.246,00	170.551,00
Podatek leśny	241.910,79	0,00	41,00	0,00	368.604,40	0,00	10,00	0,00	373.845,24	0,00	0,00	0,00
Podatek od środków transportowych	1.617.372,00	2.533.076,39	0,00	0,00	1.730.350,65	3.111.322,49	0,00	0,00	1.671.706,00	3.649.799,35	0,00	0,00

Zródło: Opracowane własne na podstawie sprawozdań Rb-PDP